

ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

19

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Απρίλιος 2013

Έρευνα-Σύνταξη: Δρ Δαγκαλίδης Αθανάσιος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>1. Περιγραφή - Ταξινόμηση κλάδου-Βασικές αρχές βιολογικής γεωργίας</u>	3
<u>2. Θεσμικό Πλαίσιο</u>	4
<u>3. Συνθήκες αγοράς-Παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση</u>	7
<u>4. Εξέλιξη της βιολογικής παραγωγής</u>	13
<u>7. Οικονομικά στοιχεία</u>	16
<u>5. Η κατάσταση στον Διεθνή και τον Ευρωπαϊκό χώρο</u>	19
<u>7. Προβλήματα-Προοπτικές κλάδου</u>	23
<u>Συμπεράσματα</u>	34
<u>S.W.O.T. Ανάλυση Κλάδου Βιολογικής γεωργίας</u>	36
<u>Βιβλιογραφία-πηγές</u>	37

1. Περιγραφή - Ταξινόμηση κλάδου-Βασικές αρχές βιολογικής γεωργίας

Από στατιστική άποψη η βιολογική γεωργία δεν θεωρείται αυτόνομος κλάδος του πρωτογενούς τομέα, αλλά μέθοδος καλλιέργειας ή εκτροφής, με συνέπεια τα όποια διαθέσιμα στοιχεία να βασίζονται κυρίως σε έρευνες συλλογικών οργανώσεων και όχι στη συστηματική παρακολούθηση και καταγραφή τους από τις επίσημες στατιστικές αρχές.

Σύμφωνα με τον ορισμό της IFOAM "η βιολογική γεωργία είναι ένα σύστημα παραγωγής που διατηρεί και βελτιώνει την υγεία των εδαφών, των οικοσυστημάτων και των ανθρώπων. Στηρίζεται στις οικολογικές διαδικασίες, στη βιοποικιλότητα και σε βιολογικούς κύκλους προσαρμοσμένους στις τοπικές συνθήκες, παρά στη χρήση εισροών που έχουν αρνητικές επιπτώσεις. Η βιολογική γεωργία συνδυάζει την παράδοση, την καινοτομία και την επιστήμη προς όφελος του κοινού περιβάλλοντος ενώ προωθεί τις δίκαιες σχέσεις και μια καλή ποιότητα ζωής για όλους τους εμπλεκόμενους".

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2007- **Για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91**, "Η βιολογική παραγωγή είναι ένα συνολικό σύστημα διαχείρισης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και παραγωγής τροφίμων, το οποίο συνδυάζει βέλτιστες περιβαλλοντικές πρακτικές, υψηλό βαθμό βιοποικιλότητας, τη διατήρηση των φυσικών πόρων, την εφαρμογή υψηλού επιπέδου προτύπων στη μεταχείριση των ζώων και παραγωγή που ανταποκρίνεται στην προτίμηση ορισμένων καταναλωτών σε προϊόντα που παράγονται με φυσικές ουσίες και διεργασίες. Ως εκ τούτου, οι βιολογικές μέθοδοι παραγωγής επιτελούν διπλό κοινωνικό ρόλο, αφενός τροφοδοτώντας μια ειδική αγορά που καλύπτει την καταναλωτική ζήτηση βιολογικών προϊόντων και, αφετέρου, προσφέροντας δημόσια αγαθά που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και της καλής διαβίωσης των ζώων, καθώς και στην αγροτική ανάπτυξη."

Η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας σε παγκόσμιο επίπεδο στηρίχθηκε στις ισχυρές ιδεολογικές βάσεις του βιολογικού κινήματος που εκτός από οικονομικούς είχε συχνά και προωθημένους κοινωνικοπολιτικούς στόχους. Οι τρεις μεγάλες ιδεολογικές τάσεις που συνέβαλαν στη δημιουργία και την εδραίωση της βιολογικής γεωργίας στο Δυτικό κόσμο είναι:

- Η "Βιοδυναμική" ή "Ανθρωποσοφική" κίνηση που εμφανίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα (10ετία του 20), υπό την καθοδήγηση του Αυστριακού Rudolf Steiner συνέβαλε σημαντικά στην εδραίωση της βιολογικής γεωργίας στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στηρίζεται σε αγρονομικές βάσεις (λίπασματοποίηση και χρήση φυτικών και ανόργανων ουσιών ως "βιοτονοτικών") ενώ θεωρεί ότι υπάρχει σύνδεση των αγροτικών πρακτικών με τις κοσμικές και τελλουρικές δυνάμεις. Ο R. Steiner ήταν ο πρώτος που το 1928 εισήγαγε ένα εμπορικό σήμα ("Demeter") που πιστοποιούσε τα βιολογικά προϊόντα.
- Το κίνημα της οργανο-βιολογικής γεωργίας που εμφανίστηκε στην Ελβετία περί το 1930 υπό την καθοδήγηση του Δρ Hans Müller και είχε οικονομικούς αλλά και κοινωνικοπολιτικούς στόχους όπως η αυτάρκεια των παραγωγών, η απλούστευση και ο εξορθολογισμός του κυκλώματος παραγωγής-διανομής, κ.τ.λ.. Οι θεωρίες του Müller συμπληρώθηκαν από τον Γερμανό γιατρό H.P. Rusch, που συνέδεσε για πρώτη φορά τη γεωργία με το περιβάλλον και την οικολογία καθώς και τη διατροφή με την υγεία. Με την εξέλιξη του κινήματος δημιουργήθηκαν συλλογικοί φορείς όπως η Bioland στη Γερμανία και το συνεταιριστικό δίκτυο Müller.
- Το κίνημα για την Οργανική γεωργία γεννήθηκε στη Βρετανία μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, στηρίχθηκε στις θεωρίες του Sir Albert Howard και οδήγησε στη δημιουργία της Βρετανικής Soil Association. Το κίνημα αυτό συνιστά την τήρηση των φυσικών κύκλων ώστε να εξασφαλίζεται η γονιμότητα των εδαφών, την επιστροφή στην παραδοσιακή αυτόνομη γεωργία, την αναβάθμιση των αγροτικών τεχνικών οργανικής λίπανσης, κ.τ.λ..

Σήμερα η πρόοδος και η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στηρίζεται σε ορισμένες βασικές αρχές οι οποίες καθορίζουν το όραμα, τις θέσεις και τους κανόνες του βιολογικού κινήματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτές είναι οι Αρχές της Υγείας, της οικολογίας, της ισότητας και της προφύλαξης (IFOAM The Principles of Organic Agriculture).

Αρχή της Υγείας. Η βιολογική γεωργία οφείλει να διατηρεί και να βελτιώνει την υγεία των εδαφών, των φυτών, των ζώων, των ανθρώπων και του πλανήτη, θεωρώντας τα ως ένα αδιαίρετο σύνολο.

Αρχή της Οικολογίας. Η βιολογική γεωργία οφείλει να στηρίζεται στους φυσικούς κύκλους και στα ζωντανά οικολογικά συστήματα, να συμφωνεί με αυτά, να τα μιμείται και να τα βοηθά να διατηρηθούν.

Αρχή της Ισότητας. Η βιολογική γεωργία οφείλει να δομείται πάνω σε σχέσεις που εγγυώνται την ισότητα απέναντι στο κοινό περιβάλλον και τις ευκαιρίες της ζωής.

Αρχή της Προφύλαξης. Η βιολογική γεωργία θα πρέπει να ασκείται με φρόνηση και υπευθυνότητα, ώστε να προστατεύεται το περιβάλλον και να διασφαλίζεται η υγεία και η ευημερία των σημερινών αλλά και των μελλοντικών γενεών.

Η καλλιέργεια με βιολογικές μεθόδους ελαχιστοποιεί ή αποφεύγει παντελώς όπου αυτό είναι εφικτό, τη χρήση εισροών συνθετικών χημικών (χημικών λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, ζιζανιοκτόνων, ορμονών, ρυθμιστών

ανάπτυξης, προσθέτων, γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, κ.τ.λ.) και χρησιμοποιεί μηχανικές ή φυσικές διεργασίες και υλικά (μηχανικούς ή χειρονακτικούς τρόπους βελτίωσης της παραγωγικότητας του εδάφους και ελέγχου των ζιζανίων, εντόμων και παρασίτων, αμειψισπορά, αγρανάπαυση, φυσικά λιπάσματα, κ.τ.λ.).

2. Θεσμικό Πλαίσιο

Καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της βιολογικής γεωργίας στη χώρα μας, έχουν οι κανονισμοί και οι αποφάσεις της Ε.Ε. για την Κοινή Αγροτική Πολιτική, την προστασία των καταναλωτών, την προστασία της υγείας του πληθυσμού και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής γεωργίας. Το Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο της βιολογικής γεωργίας προσδιορίζεται με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2007-Για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων που *"αποσκοπεί στη διασφάλιση του θεμιτού ανταγωνισμού και της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς βιολογικών προϊόντων, στη διατήρηση και τη δικαίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στα προϊόντα με ετικέτα και στη δημιουργία των συνθηκών εκείνων που θα επιτρέψουν στον συγκεκριμένο κλάδο να προοδεύσει ανάλογα με την εξέλιξη της παραγωγής και της αγοράς"*.

Οι σημαντικότερες αποφάσεις είναι:

Εγκ. 3346/124548, 7/12/2012, του Υπ.Αγρ.Αναπτ. & Τροφ.: "Ολοκλήρωση προενταξιακών ελέγχων των Δράσεων 1.1 «Βιολογική Γεωργία», 2.1, «Προστασία των ευαίσθητων στα νιτρικά περιοχών», 4.1 "Προστασία Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας" και 4.2 "Διατήρηση Αμπελοκομικής Πρακτικής στον Αμπελώνα νήσου Θήρας» του Γεωργοπεριβαλλοντικού Μέτρου 2.1.4. του ΠΑΑ 2007-2013".

ΥΑ αριθμ. 563/34310/22-03-2012 "Τροποποίηση της Υπουργικής Απόφασης αριθμ.350888/01-12-2008 (ΦΕΚ 2520 Β) Έγκριση του φορέα με την επωνυμία <<ΝΑΟΥΜ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΚΟΥΝΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο.Ε.>>, με δ.τ. <<GMCERT>>, ως Οργανισμού Ελέγχου και Πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, για επέκταση του πεδίου δραστηριότητας του Φορέα στα ζώα υδατοκαλλιέργειας και φύκια" (Β' 1129)(26.04.12).

ΚΥΑ 12805/ 11/9/2012 (ΦΕΚ 2556/Β' /20-9-2012): Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις στο πλαίσιο της Δράσης 2.3 (Β) «Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στην παραγωγή σακχαρότευτλων» του Μέτρου 214 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013.

ΚΥΑ 12194 (3)/7-11-2011, (ΦΕΚ 2624/8-11- 2011 Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις στο πλαίσιο της Δράσης 1.4. "Αμειψισπορά με ξηρικές καλλιέργειες σε καπνοπαραγωγικές περιοχές" και της Δράσης 2.3 Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στην παραγωγή καπνού, του Μέτρου 214 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α) 2007-2013.

ΚΥΑ 079833/24.10.2011 (ΦΕΚ 2366/Β' /25.10.2011): "Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις στο πλαίσιο ορισμένων δράσεων του μέτρου 2.1.4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) 2007-2013 Αλέξανδρος Μπαλτατζής".

Απόφ. 11917/02.11.2011 της ΕΥΕ ΠΑΑ-Ανταγωνιστικότητα: για την ενημέρωση του φορέα εφαρμογής της δράσης 1.1 του Μέτρου 2.1.4 για την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης πράξης από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013.

Απόφ. 4033/08/08/2011 της Επιτροπής: Παρακολούθησης με την οποία εγκρίνονται τα κριτήρια επιλογής πράξης.

ΥΑ 2049/20.04.2011 (ΦΕΚ 315/Β'/2011): Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την τροποποίηση και κωδικοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΠΑΑ 2007-2013.

ΥΑ αριθμ. 95767/06-08-2010: "Βασικές και πρόσθετες διατάξεις άσκησης της βιολογικής Υδατοκαλλιέργειας στα πλαίσια των Καν. (ΕΚ)834/2007 του Συμβουλίου και Καν. (ΕΚ)710/2009 της Επιτροπής" (ΦΕΚ 1343 Β).

ΥΑ αριθμ. 239343/23-02-2010 "Καθορισμός εθνικών κανόνων βιολογικής παραγωγής πουλάδων για παραγωγή αυγών" (ΦΕΚ 233 Β').

ΚΥΑ 295191/22-4-2009 (ΦΕΚ 756Β/24-4-2009): Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 834/07 και (ΕΚ) 889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν.

ΥΑ αριθμ. 305814/18.07.2008: Τροποποίηση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) υπ'αριθμ. 335273/6.11.2007 "Συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή παρεκκλίσεων του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 για τη βιολογική κτηνοτροφία, λόγω καταστροφικών πυρκαγιών, σε πυρόπληκτες περιοχές" (21.07.2008).

ΚΥΑ αριθμ. 335273 (ΦΕΚ Β'2157/06-11-2007): "Συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή παρεκκλίσεων του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 για τη βιολογική κτηνοτροφία, λόγω καταστροφικών πυρκαγιών, σε πυρόπληκτες περιοχές".

ΥΑ αριθμ. 336650/22-12-06 (ΦΕΚ 1927 Β): Λεπτομέρειες εφαρμογής της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) υπ. αριθ. 245090/11-01-2006 (ΦΕΚ 157 Β).

ΥΑ αριθμ. 296851/21-06-07 (ΦΕΚ 1114 Β): Λεπτομέρειες εφαρμογής της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) υπ. αριθ. 245090/11-01-2006 (ΦΕΚ 157 Β).

ΚΥΑ αριθμ. 245090/11-01-2006 (ΦΕΚ 157 Β): Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του Καν. 2092/91.

ΚΥΑ αριθ. 245243/22.5.2006: "Τροποποίηση της υπ' αριθ. 245100/6.2.2006 ΚΥΑ " Αναγκαία συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής του Σημείου 3.7, όπως ισχύει, του Μέρους Β' του παραρτήματος Ι του καν. ΕΟΚ υπ' αριθ. 2092/91 του Συμβουλίου, όσον αφορά την κατά παρέκκλιση έγκριση εισαγωγής πουλάδων, σε βιολογική μονάδα παραγωγής αυγών ηλικίας μέχρι και 18 εβδομάδων που δεν έχουν εκτραφεί βιολογικά" (ΦΕΚ Β' 652-24.5.2006) (01.06.2006).

ΚΥΑ αριθ. 245100/06-02-2006: "Αναγκαία συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής του Σημείου 3.7, όπως ισχύει, του Μέρους Β του Παραρτήματος Ι του καν. (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 του Συμβουλίου, όσον αφορά την κατά παρέκκλιση έγκριση εισαγωγής πουλάδων, σε βιολογική μονάδα παραγωγής αυγών, ηλικίας μέχρι και 18 εβδομάδων που δεν έχουν εκτραφεί βιολογικά" (ΦΕΚ Β177/13-02-2006).

Σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης και Διαδικασία Ένταξης στο Σύστημα του καν. (ΕΚ) αρ.834/07

Το σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης του κανονισμού 834/2007 διασφαλίζει την αξιοπιστία της σήμανσης των βιολογικών προϊόντων σε όλα τα στάδια από τον παραγωγό μέχρι τον τελικό καταναλωτή.

Το εθνικό σύστημα ελέγχου θεσπίστηκε με την ΚΥΑ αριθμ. 245090/06 (ΦΕΚ 157Β) και το διαχειρίζονται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του δημοσίου. Η εποπτεία του συστήματος ελέγχου ασκείται από τη Δ/ση Βιολογικής Γεωργίας του ΥπΑΑ&Τ η οποία πραγματοποιεί ελέγχους σε όλα τα στάδια του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική, αντικειμενική και αξιόπιστη λειτουργία του. Αρμόδιος φορέας για την επίβλεψη του συστήματος είναι ο ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ (ηρ. Οργανισμός Πιστοποίησης & Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων - AGROCERT) ο οποίος διενεργεί τακτικούς ή/και αιφνιδιαστικούς ελέγχους στους εγκεκριμένους ιδιωτικούς φορείς, στους ενταγμένους επιχειρηματίες, στους χώρους εμπορίας και στα σημεία λιανικής ή χονδρικής πώλησης. Οι εγκεκριμένοι ιδιωτικοί φορείς Ελέγχου και Πιστοποίησης για τα βιολογικά προϊόντα πραγματοποιούν τακτικούς ετήσιους ή αιφνιδιαστικούς ελέγχους και δειγματοληψίες σε όλους τους συμβεβλημένους επιχειρηματίες (παραγωγούς, εμπόρους, αποθηκευτές, μεταποιητές, εισαγωγείς). Οι εγκεκριμένοι ιδιωτικοί φορείς Ελέγχου και Πιστοποίησης για τα βιολογικά προϊόντα στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι:

ΕΓΓΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

1 GR-BIO-01 ΔΗΩ, ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Αριστοτέλους 38, τ.κ 10433, Αθήνα Τηλ: 210- 8224384 Fax: 210- 8218117 E-mail: info@dionet.gr , Web: www.dionet.gr	GR-BIO-07 ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ - GREEN CONTROL- ΘΩΜΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ ΟΕ, 10 ^ο Χλμ. Βέροιας-Σκύδρας ,Ν.Ημαθίας, τ.κ 59035, Τ.Θ.50, Τηλ: 23320-43508 Fax: 23320-43509, E-mail: areencontrol.gr@gmail.com Website: www.areencontrol.gr
GR-BIO-02 ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΕ, Εθν.Αντιστάσεως 66, τ.κ 59300, Αλεξάνδρεια Ημαθίας Τηλ/Fax: 23330- 24440 E- mail: info@phvsioloaik.gr Website : http://www.phvsioloaik.gr	GR-BIO-08 ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Α.Ε. Δ.Δ. Παλαιοχωρίου, Δ. Αλεξάνδρειας, τ.κ 59300,τθ 51, Ημαθία, Τηλ: 23330- 64387 Fax: 23330- 53807 E-mail: info@bio-aeolab.gr Website: http://www.bio-aeolab.gr
GR-BIO-03 ΒΙΟΕΛΛΑΣ, ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΑΕ, Ομορφοκκλησιάς 27, τ.κ 15122, Μαρούσι Τηλ: 210 -8211940, 210-8211707 Fax: 210- 8211015 E- mail: info@bio-hellas.gr Website: http://www.bio-hellas.gr	GR-BIO-10 GMCERT- ΠΑΡΙΑΝΟΣ Π. - ΣΟΥΓΙΟΥΛΤΖΗΣ Χ. Ο.Ε., 25 ^{ης} Μαρτίου 105, τ.κ 54249 Θεσσαλονίκη Τηλ.:2310-699850 & 2310-699849, Fax: 2310699850 Email: info@amcert.gr Website : http://www.amcert.gr
GR-BIO-04 ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Α.Ε.- Q WAYS Δημοκρατίας 8 , τ.κ 15127, Μελίτσια Τηλ: 210-6130070, 210-6136326 Fax: 210- 6136071 E-mail: info@qways.gr Website: http://www.qways.gr	GR-BIO-12, Q-CERT ΕΠΕ,Καραμαούνα 23, τ.κ 55132, Καλαμαριά Θεσσαλονίκης Τηλ. 2310-535765, 2310- 443041,Fax 2310-535008, 2310-443094, E-mail : gmsltd@otenet.gr Website: http://www.qmscert.gr
GR-BIO-05 A CERT Α.Ε., Τήλου 2 , τ.κ. 54638, Θεσσαλονίκη Τηλ: 2310-210777, 2310-210417 Fax: 2310-219824, 2310- 210417 E-mail: info@a-cert.gr Website: http://www.a-cert.gr	GR-BIO-13 TÜV ΕΛΛΑΣ Α.Ε, Μεσογείων 282, τ.κ. 15562, Χολαργός, Τηλ. 210-6540195 Fax 210-6528025 Email: info@tuvhellas.gr Website: http://www.tuvhellas.gr
GR-BIO-06, IRIS Α .ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ & ΣΙΑ Ε.Ε., Αιγαίου 1, περιοχή Πόρος , τ.κ 71307, Ηράκλειο Κρήτης, Τηλ: 2810- 360715-7 Fax: 2810-360718,E-mail: info@irisbio.gr Website: http://www.irisbio.gr	GR-BIO-14 ΟΞΥΓΟΝΟ-ΤΣΙΑΣΙΩΤΗ ΣΤΕΦΑΝΙΑ Ο.Ε. Κανουτά 1, τ.κ. 42100, Τρίκαλα Τηλ. 2431029343, Fax 2431029141, Email: info@oxyaencert.gr

Η διαδικασία ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων είναι η ακόλουθη:

1) Ο επιχειρηματίας (παραγωγός, μεταποιητής, αποθηκευτής, έμπορος, εισαγωγέας) συνάπτει σύμβαση με έναν εγκεκριμένο ιδιωτικό Φορέα Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων, 2) Ανακοινώνει την έναρξη της δραστηριότητάς του στο βιολογικό τομέα στην Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της περιφέρειας

του, και 3) δεσμεύεται να εφαρμόζει τις αρχές και τις μεθόδους βιολογικής γεωργίας και να τηρεί τις υποχρεώσεις του όπως αναφέρονται στον Καν.834/07 και στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο γενικότερα.

Οι επιχειρήσεις οι οποίες επιθυμούν να ενταχθούν στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης, υποβάλλουν στους εγκεκριμένους ιδιωτικούς φορείς ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων (ΟΕ&Π), ειδικό έντυπο αίτησης μαζί με ένα ή περισσότερα ερωτηματολόγια ανάλογα με τις δραστηριότητες προς πιστοποίηση (Φυτικής ή ζωικής παραγωγής, Μεταποίησης, μελισσοκομίας ή εισαγωγών και εμπορίας), καθώς και τα παρακάτω έγγραφα: Τοπογραφικούς χάρτες και σκαριφήματα, Δηλώσεις των καλλιεργειών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων (ΟΣΔΕ), Τίτλους κυριότητας ή ενοικιαστήρια τουλάχιστον πενταετούς διάρκειας, Προσωπικά στοιχεία του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία και του υπεύθυνου παραγωγής (στοιχεία ταυτότητας, ΑΦΜ, στοιχεία εκπαίδευσης, έγγραφα εξουσιοδότησης εκπροσώπου, άδειες λειτουργίας), Καλλιεργητικά σχέδια ή Σχέδια εκτροφής για τις επιχειρήσεις ζωικής παραγωγής ή Διαγράμματα ροής για τις επιχειρήσεις μεταποίησης - τυποποίησης – διάθεσης.

Μετά την παραλαβή της αίτησης, του ερωτηματολογίου και των προαναφερθέντων εγγράφων, ο ιδιωτικός φορέας εξετάζει εάν τα προϊόντα ή η δραστηριότητα εμπίπτει στον τομέα διαπίστευσης που διαθέτει και προχωρεί στην υπογραφή σύμβασης ελέγχου και πιστοποίησης με την επιχείρηση. Σε σύντομο διάστημα (περίπου ένα μήνα) από την υπογραφή της σύμβασης, διενεργείται μία επιθεώρηση αρχικού ελέγχου, και ύστερα από αξιολόγηση ο επιχειρηματίας εντάσσεται στο Σύστημα Ελέγχου & Πιστοποίησης του ιδιωτικού φορέα.

Ενισχύσεις της βιολογικής γεωργίας. Η βιολογική γεωργία ενισχύεται μέσω της δράσης 1.1 «Βιολογική γεωργία» του μέτρου 2.1.4 «Γεωργοπεριβαλλοντικές Ενισχύσεις» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 – 2013.

Η δράση αυτή εφαρμόζεται στο σύνολο της χώρας, σε γεωργικές εκτάσεις ετήσιων καλλιεργειών και σε μόνιμες φυτείες που βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία. Εξαιρούνται οι εγκαταλελειμμένες ή ημιεγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις, οι μόνιμες φυτείες παγετόπληκτων ή πυρόπληκτων εκτάσεων εφόσον δεν λαμβάνεται παραγωγή από αυτές, οι ενεργειακές καλλιέργειες και οι επιβαρημένες περιβαλλοντικά περιοχές.

Δικαιούχοι μπορούν να είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (ΜΑΑΕ) ως επαγγελματίες αγρότες ή κάτοχοι αγροτικής εκμετάλλευσης των οποίων το 35% τουλάχιστον του συνολικού τους ετήσιου εισοδήματος προέρχεται από αγροτική δραστηριότητα (25% για νησιά μέχρι 100 χιλ. κατοίκους). Στα νομικά πρόσωπα το αντίστοιχο ποσοστό πρέπει να είναι 50% τουλάχιστον του συνολικού τους ετήσιου εισοδήματος. Το ελάχιστο μέγεθος της υπό ένταξη εκμετάλλευσης πρέπει να είναι 3 στρέμματα για τις μόνιμες φυτείες (ελαιοκομία, αμπελοειδή), 2 για τις υπόλοιπες καλλιέργειες και 3 στρ. για τις μικτές εκμεταλλεύσεις. Οι δικαιούχοι της δράσης δεσμεύονται να τηρούν τις κατευθύνσεις και προδιαγραφές του Καν. (ΕΚ) 834/2007.

Για την ένταξη στο σύστημα εφαρμόζονται γενικά και ειδικά κριτήρια επιλογής με βαθμολόγηση και σειρά προτεραιότητας ως εξής:

Ειδικά κριτήρια(Βαθμοί, σειρά προτεραιότητας): Παραγωγός φυτικών βιολογικών προϊόντων (30 β.,σ.π.1), Παραγωγός βιολογικών ζωοτροφών(10 β., σ.π.7), Υποβολή σύμβασης με Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων(30 β., σ.π.2), Παραγωγός ζωικών βιολογικών προϊόντων (5 β., σ.π.5), Παραγωγός προϊόντων ΠΟΠ, ΠΓΕ για μέρος ή το σύνολο παραγωγής(10 β., σ.π.6), Έκταση εκμετάλλευσης 2 – 4 Ha(10 β., σ.π.4), Έκταση > 4 Ha(15 β., σ.π.3) Εκμετάλλευση σε νησί με πληθυσμό μικρότερο των 3100 κατοίκων(10 β., σ.π.8).

Γενικά κριτήρια(Βαθμοί, σειρά προτεραιότητας): Επαγγελματίας αγρότης(50 β., Νέος γεωργός με επιχειρηματικό σχέδιο μέτρο 1.1.2 του Π.Α.Α 2007-2013(30 β., σ.π.3), Επαγγελματίας αγρότης με αγροτικό εισόδημα μεγαλύτερο ή ίσο του 50% του συνολικού ετήσιου εισοδήματος(20 β., σ.π.4), Έκταση σε περιοχή NATURA 2000 μεγαλύτερη του 50% της συνολικής υπό ένταξη έκτασης(20 β., σ.π.1), Έκταση σε περιοχή NATURA 2000 από 10 έως και 50% της συνολικής υπό ένταξη έκτασης(10 β., σ.π.2), Μόνιμος κάτοικος του Δήμου που βρίσκεται η έδρα της εκμετάλλευσης(10 β., σ.π.6).Για τον υπολογισμό του συνολικού ύψους ενίσχυσης λαμβάνονται υπόψη η έκταση της εκμετάλλευσης, το είδος της καλλιέργειας και η ύπαρξη περιόδου προσαρμογής.

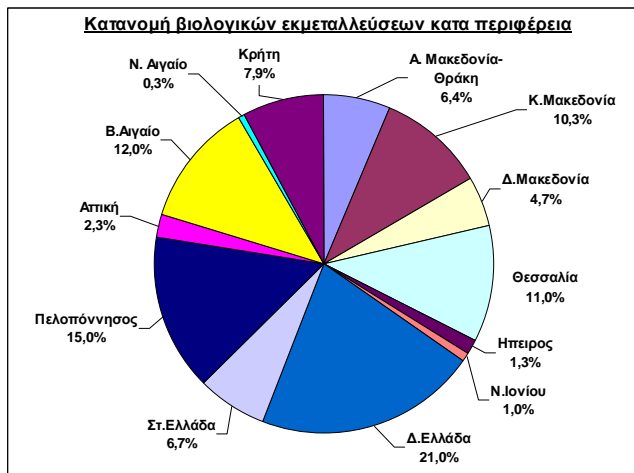
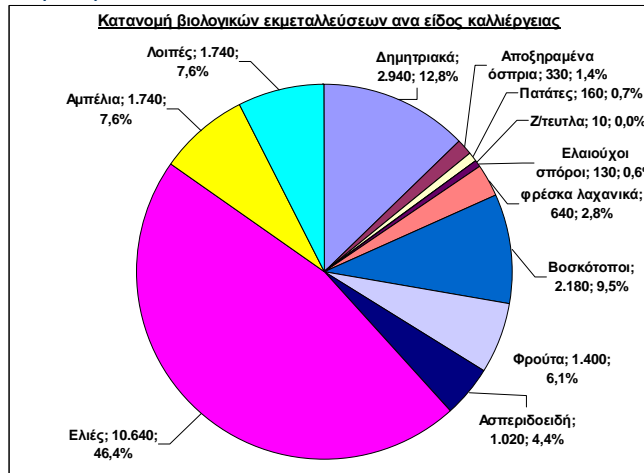
**Ενισχύσεις τη δράσης 1.1 "Βιολογική γεωργία" του μέτρου 2.1.4 του ΠΑΑ 2007 - 2013
(ύψος ενίσχυσης σε Ευρώ/Εκτάριο/έτος)**

Καλλιέργειες	Με περίοδο προσαρμογής	Χωρίς περίοδο προσαρμογής
Ελαιοκομία	756	415
Αμπελοειδή	900	900
Αραβόσιτος αρδευόμενος για ζωοτροφή	600	600
Μηδική αρδευόμενη	600	425
Βαμβάκι αρδευόμενο	534	525
Σιτηρά, ρύζι, όσπρια, ηλιάνθος και λοιπές αροτραίες καλλιέργειες	320	247
Κτηνοτροφικά φυτά και λοιπές καλλιέργειες που δεν χρησιμοποιούνται για τη διατροφή του ανθρώπου	360	288
Αρωματικά φυτά	320	247
Κρόκος	900	900

Πηγή: Υπ. Αγρ. Αναπτ. & Τροφίμων.

3. Συνθήκες αγοράς-Παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT για το 2010 το 46,4% των βιολογικών εκμεταλλεύσεων(10.640 εκμεταλλεύσεις) ασχολείται με την καλλιέργεια ελιάς, το 12,8%(2.940) με δημητριακά, το 9,5% (2.180) με βοσκότοποις, το 7,6%(1.740) με αμπελοκαλλιέργειες, το 7,6% (1.740) με λοιπές καλλιέργειες, το 6,1% (1.400) με οπωροφόρα δένδρα, το 4,4% (1.020) με εσπεριδοειδή, το 2,8% με φρέσκα λαχανικά(640), 1,4%(330) με αποξηραμένα όσπρια, το 0,7%(170) με πατάτες και το 0,6%(130) με ελαιούχους σπόρους.

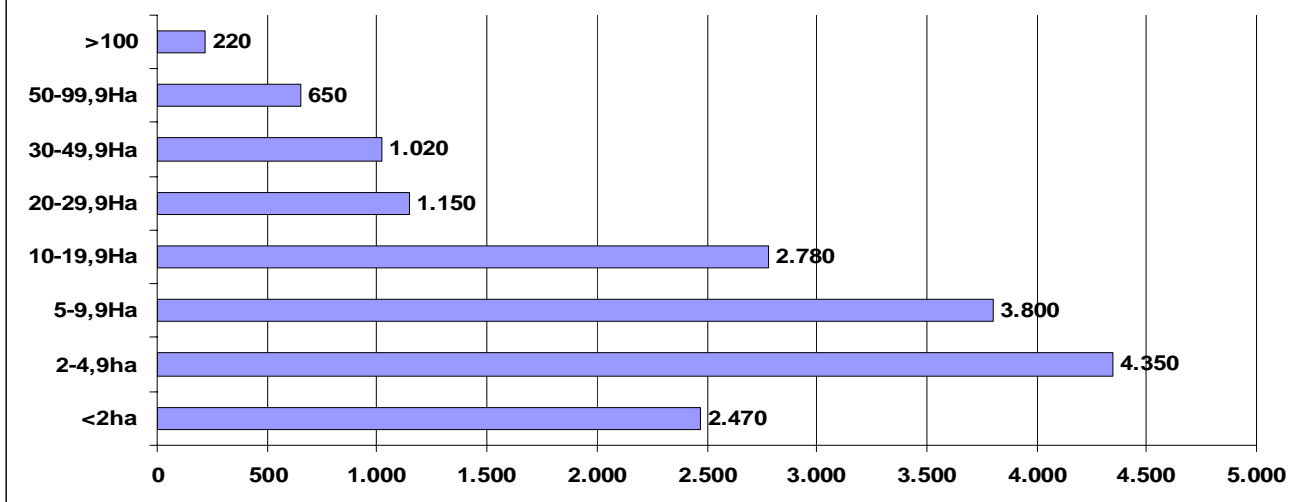

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat

Το 21% των βιολογικών εκμεταλλεύσεων βρίσκονται στη Δυτική Ελλάδα, το 16% στη Πελοπόννησο, το 12% στο Β. Αιγαίο, το 11% στη Θεσσαλία, το 10,3% στην Κεντρική Μακεδονία, το 7,9% στην Κρήτη, το 6,7% στη Στερεά Ελλάδα, το 6,4% στην Ανατολική Μακεδονία -Θράκη, το 4,7% στη Δ. Μακεδονία, το 2,8% στην Αττική, το 1,3% στην Ηπειρο, το 1% στα νησιά Ιονίου και το 0,3% στο Ν. Αιγαίο.

Το μέσο μέγεθος(σε έκταση) των εκμεταλλεύσεων που δραστηριοποιούνται στη βιολογική παραγωγή είναι σχετικά υψηλό(8 εκτάρια σε επίπεδο χώρας) αλλά αυτό οφείλεται κυρίως στην υψηλή συμμετοχή των βοσκοτόπων (σε άγονες ημιορεινές περιοχές). Το 50% περίπου των εκμεταλλεύσεων έχει έκταση μεταξύ 2 και 10 εκταρίων, το 16,9% μεταξύ 10 και 20 εκταρίων, το 15% μικρότερη των 2 εκταρίων και το 18,5% μεγαλύτερη των 20 εκταρίων.

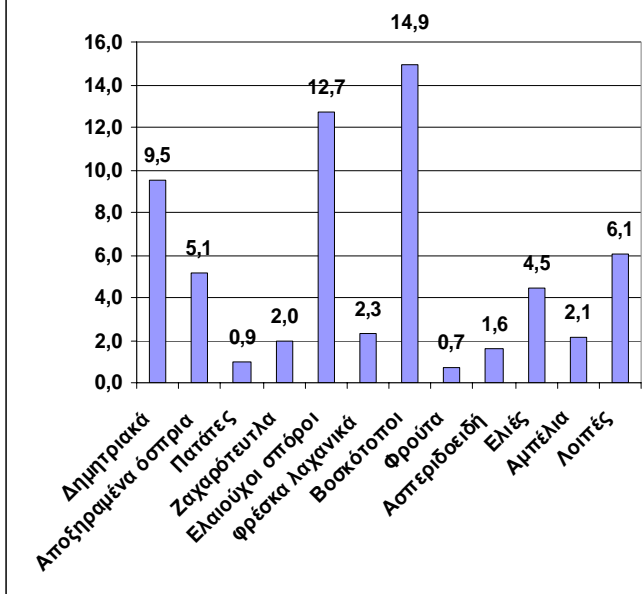
Κατανομή εκμεταλλεύσεων κατά μέγεθος (σε εκτάρια)

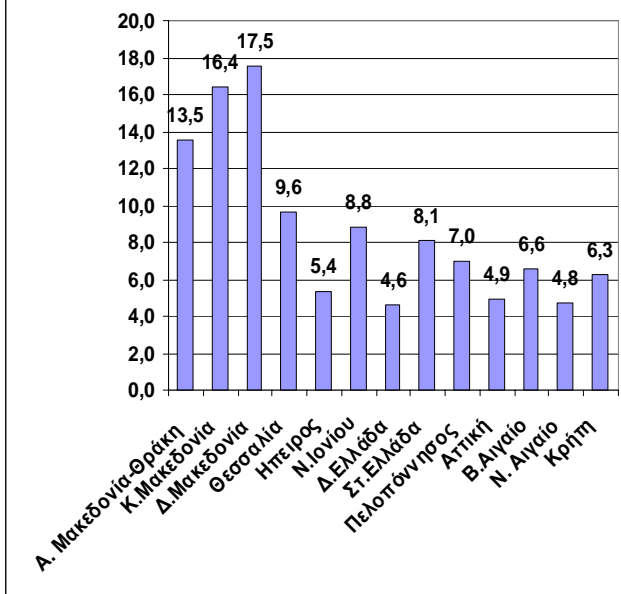
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat

Το μέσο μέγεθος για τους βοσκότοπους είναι 15 εκτάρια, για τους ελαιούχους σπόρους 12,7 εκτ., για τα δημητριακά 9,5 εκτ., για τα όσπρια 5,1 εκτ. και τις ελιές 4,5 εκτ. ενώ για τα φρούτα είναι μόλις 0,7 εκτ., για τις πατάτες 0,9 εκτ., τα εσπεριδοειδή 1,6 εκτ., τα αμπέλια 2,1 εκτ. και τα φρέσκα λαχανικά 2,3 εκτ.. Οι μεγαλύτερες σε έκταση εκμεταλλεύσεις βρίσκονται στη Δυτική και την Κ. Μακεδονία (17,5 και 16,4 εκτ. αντιστοίχως), στη Α. Μακεδονία-Θράκη (13,5) ενώ αντίθετα οι εκμεταλλεύσεις της Δυτικής Ελλάδας της Ηπείρου και των νησιών του Ν. Αιγαίου είναι μικρότερου μεγέθους (4,6 εκτ., 5,4 εκτ. και 4,9 αντιστοίχως).

Μέσο μέγεθος βιολογικών εκμεταλλεύσεων ανά είδος καλλιέργειας σε Ha

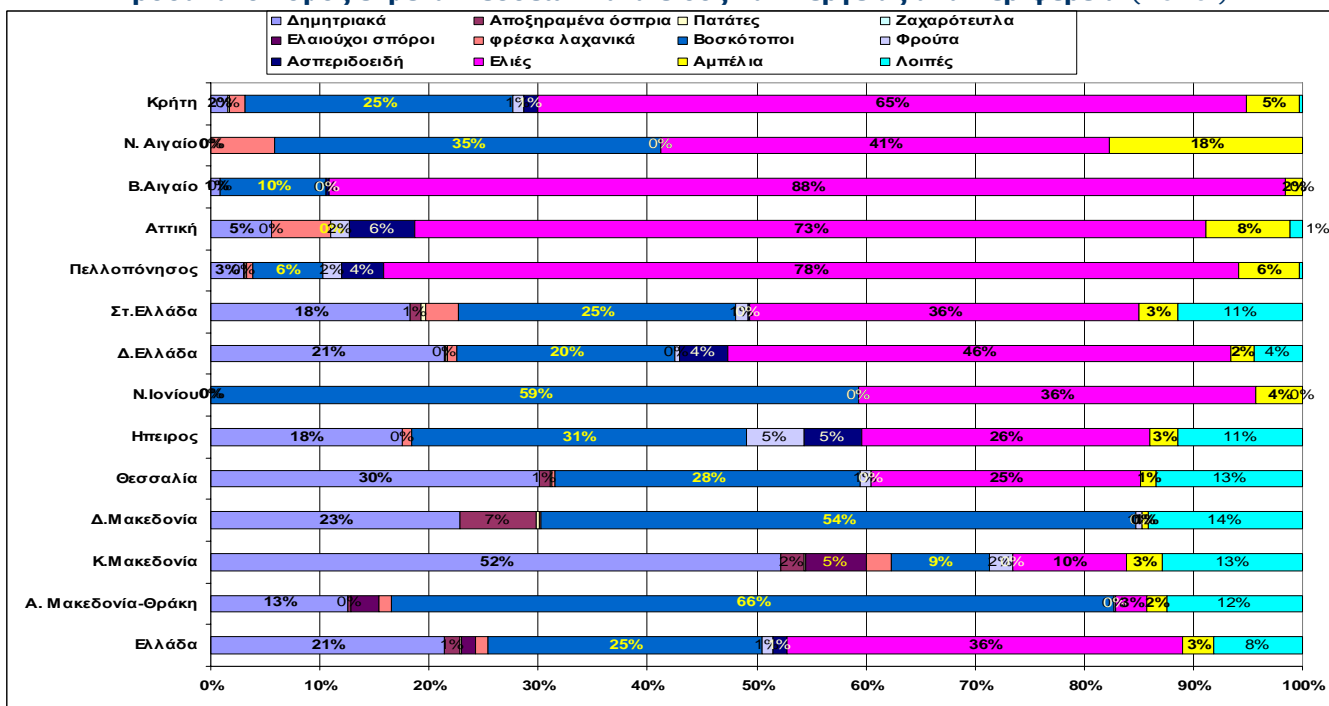
Μέσο μέγεθος βιολογικών εκμεταλλεύσεων ανά περιφέρεια κατά μέγεθος σε Ha

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat

Λόγω των διαφορετικών κλιματικών, εδαφολογικών και λοιπών συνθηκών παρουσιάζεται υψηλή εξειδίκευση των περιοχών της χώρας. Έτσι στην ελαιοπαραγωγή ειδικεύονται το 88% των εκμεταλλεύσεων των νησιών Β. Αιγαίου, το 78% της Πελοποννήσου, το 73% της Αττικής και το 65% της Κρήτης, ενώ στα δημητριακά το 52% των εκμεταλλεύσεων της Κ. Μακεδονίας και το 30% της Θεσσαλίας.

Προσανατολισμός εκμεταλλεύσεων κατά είδος καλλιέργειας ανά περιφέρεια (2010)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat

Τα χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι το μικρό μέγεθος, ο χαμηλός βαθμός συγκέντρωσης της παραγωγής, η έλλειψη ισχυρών δικτύων διανομής και η περιορισμένη προσφορά προϊόντων εγχώριας παραγωγής. Οι περισσότερες μεταποιητικές και εμπορικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο είναι μικρού μεγέθους και συνήθως οικογενειακού χαρακτήρα, ενώ στις μεγαλύτερες τα βιολογικά καλύπτουν σχετικά χαμηλό ποσοστό του συνολικού κύκλου εργασιών τους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων στο τέλος του 2011 δραστηριοποιούνταν στον κλάδο 18.415 βιοκαλλιεργητές, 1.506 μεταποιητές, 5 εισαγωγείς και 27 χονδρέμποροι, διακινητές, κ.τ.λ..

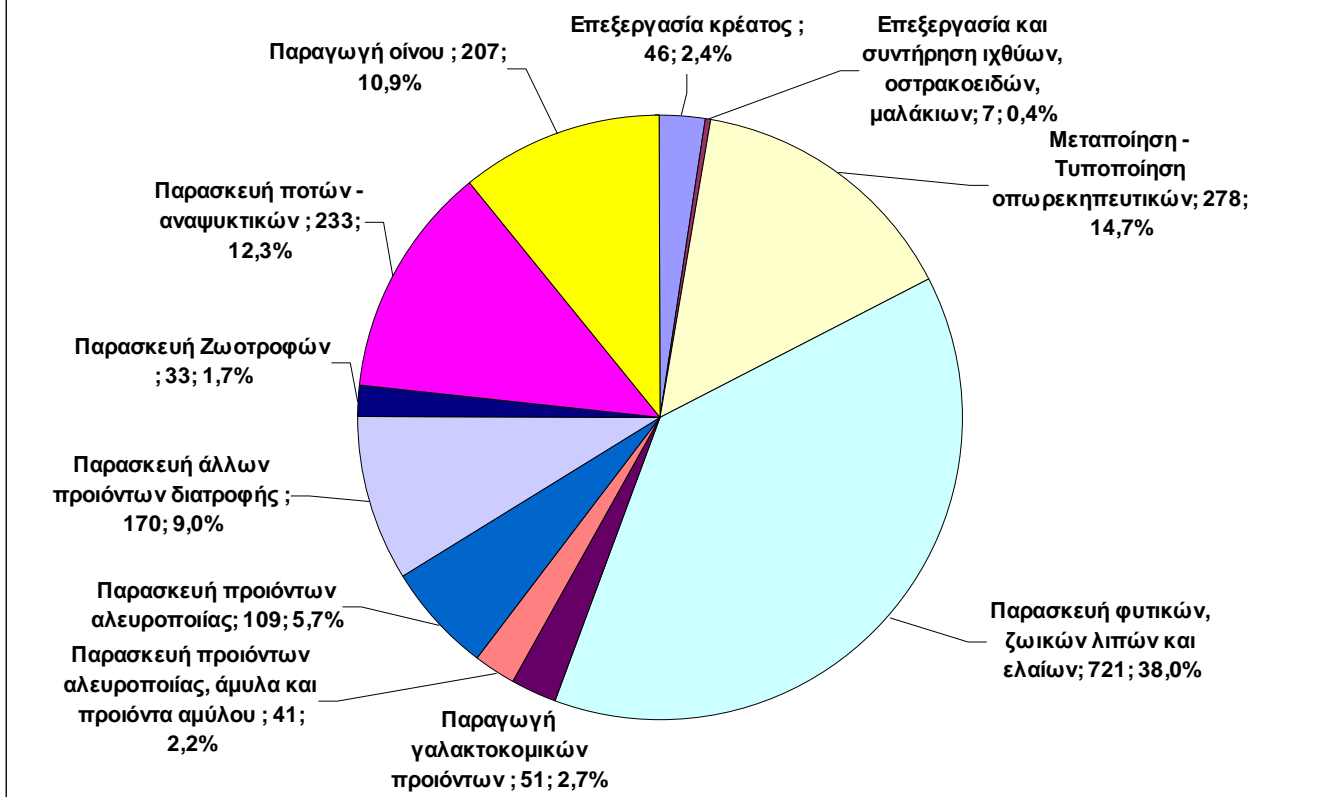
Αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο

	2008	2009	2010	2011
Παραγωγοί	23.372	23.665	21.157	18.415
Μεταποιητές	1.418	1.541	1.547	1.506
Εισαγωγείς	12	11	6	5
Άλλοι Επιχειρηματίες (χονδρέμποροι, διακινητές κ.α)	58	67	26	27

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων

Από την κατανομή των μεταποιητών ανά δραστηριότητα προκύπτει υψηλή συγκέντρωση επιχειρήσεων στην "Παρασκευή φυτικών, ζωικών λιπών και ελαίων" (κυρίως ελαιόλαδο) με 721 μεταποιητές (38% του συνόλου), στη "Μεταποίηση σπυροκηπευτικών" με 278 (14,7%), στην "Παρασκευή ποτών" με 233(12,3%) και στην "Παραγωγή οίνου" με 207(10,9%).

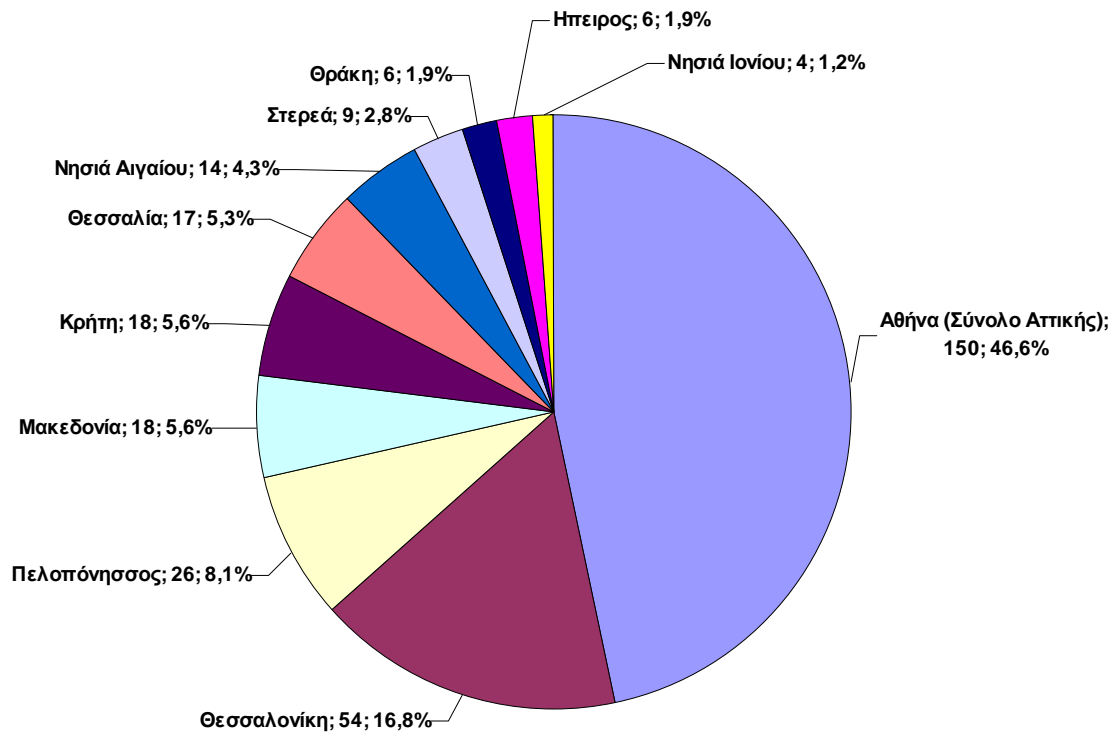
Κατανομή μεταποιητικών επιχειρήσεων ανά δραστηριότητα(2011)
(πλήθος, %)

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων

Δίκτυα διανομής: Τα πρώτα εξειδικευμένα καταστήματα πώλησης βιολογικών προϊόντων δημιουργήθηκαν περί τα μέσα της δεκαετίας του 90 στις περιοχές Αθηνών και Θεσσαλονίκης ενώ από τα τέλη της δεκαετίας εισήλθαν στην αγορά λιανικής και τα σούπερ μάρκετ με βιολογικές γωνιές. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται επίσης σημαντική ανάπτυξη των βιολογικών αγορών, όχι μόνο στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη, αλλά και σε αρκετές επαρχιακές πόλεις, ενώ έκαναν την εμφάνιση τους και ορισμένες εξειδικευμένες αλυσίδες καταστημάτων βιολογικών προϊόντων, οι οποίες όμως δεν είχαν την προσδοκώμενη ανάπτυξη. Ο αριθμός των επιχειρήσεων λιανικής πώλησης βιολογικών προϊόντων δεν είναι καταγεγραμμένος, αφού απαιτείται πιστοποίηση μόνο για τα καταστήματα πώλησης νωπών βιολογικών προϊόντων ενώ αυτά που πωλούν μόνο επεξεργασμένα ή τυποποιημένα βιολογικά δεν υποχρεούνται σε πιστοποίηση. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας (Ιανουάριος 2013), τα εξειδικευμένα καταστήματα βιολογικών προϊόντων ήταν 322 σε όλη τη χώρα, από τα οποία τα 150 βρίσκονται στην περιοχή Αθηνών (46,6% του συνόλου), τα 54 (16,8%) στην περιοχή Θεσσαλονίκης και τα υπόλοιπα σε διάφορες πόλεις της περιφέρειας. Από την ανάλυση των στοιχείων για την Αθήνα προκύπτει ικανοποιητική διασπορά των καταστημάτων σε όλο το πολεοδομικό συγκρότημα αν και παρατηρείται κάποια σχετική συγκέντρωση σε κάποιες περιοχές (Βόρεια και Νότια προάστια). Στη Θεσσαλονίκη η συγκέντρωση είναι σχετικά υψηλότερη αφού το 44,4% των καταστημάτων βρίσκονται στις ανατολικές περιοχές, το 37,1% στο κέντρο και μόλις το 18,5% στις δυτικές.

Γεωγραφική κατανομή καταστημάτων βιολογικών προϊόντων

Πηγή: Piraeus research

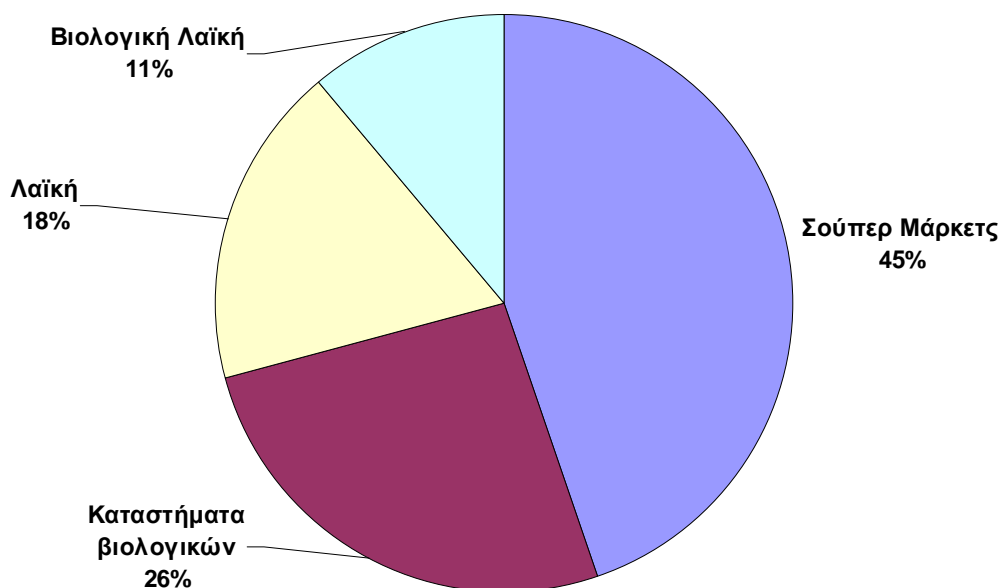
Τμήματα ή γωνιές βιολογικών προϊόντων υπάρχουν σε πολλά σούπερ μάρκετ κυρίως των μεγάλων αστικών κέντρων ενώ γίνονται σε όλη τη χώρα περίπου 47 βιολογικές λαϊκές. Οι 27 από αυτές γίνονται στην περιοχή Αθηνών (Αγ. Βαρβάρα, Βούλα, Γέρακας, Γλυφάδα, Ελευσίνα, Ελληνικό, Ηλιούπολη, Θρακομακεδόνες, Ιλιον, Κ. Πατήσια, Καισαριανή, Κηφισιά, Κολωνάκι (εκτός λειτουργίας), Κορυδαλλός, Κυψέλη, Ν. Ηράκλειο, Ν. Ιωνία, Ν. Σμύρνη, Π. Φάληρο, Π. Ψυχικό, Πειραιάς, Περιστέρι, Πετρούπολη, Πόρτο Ράφτη, Φιλοθέη, Χαϊδάρη, Χαλάνδρι, Χολαργός), οι 10 στη Β. Ελλάδα (6 στη Θεσσαλονίκη), οι 4 στην Κρήτη, οι 4 στην Θεσσαλία και οι υπόλοιπες σε διάφορες περιοχές της χώρας. Εκτός από τα σούπερ μάρκετ τα εξειδικευμένα καταστήματα και τις βιολογικές λαϊκές, πωλήσεις βιολογικών προϊόντων πραγματοποιούνται και σε αρκετά συμβατικά καταστήματα (μανάβικα, delicatessen, κάβες, κ.τ.λ.), ή συμβατικές λαϊκές αγορές.

Στην πώληση βιολογικών δραστηριοποιούνται επίσης και ορισμένα εξειδικευμένα ηλεκτρονικά καταστήματα (e-shops) που διανέμουν τα προϊόντα τους μέσω courier ή με ίδια μέσα.

Η απ' ευθείας πώληση από βιοκαλλιεργητές είναι σχετικά περιορισμένη, αλλά τα τελευταία 2 χρόνια ορισμένοι παραγωγοί κυρίως της Κρήτης επιχειρούν να δημιουργήσουν ευέλικτα δίκτυα διανομής στην Αθήνα, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που τους προσφέρει το Internet.

Σύμφωνα με την ετήσια έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκτιμάται ότι το 2011 το 45% των τελικών καταναλωτών αγοράζε τα βιολογικά από τα σούπερ μάρκετ, το 26% από τα εξειδικευμένα καταστήματα, το 18% από τις λαϊκές αγορές και το 11% από τις βιολογικές λαϊκές.

Αγορές βιολογικών προϊόντων από τους τελικούς καταναλωτές(2011)

Πηγή: ALARM-CSE, **Πράσινο Μάρκετινγκ: Στάσεις, Αντιλήψεις & Συμπεριφορά των Ελλήνων Καταναλωτών- Έρευνα 2011**

Από έρευνες που έγιναν στην Ελλάδα και το εξωτερικό, προκύπτει ότι οι αποφάσεις των παραγωγών για ενασχόληση με τη βιολογική γεωργία επηρεάζονται από το επίπεδο εκπαίδευσης-ενημέρωσης, τη περιβαλλοντική ευαισθησία και το ύψος των επιδοτήσεων. Σε οικονομικό επίπεδο τα βασικά κίνητρα φαίνεται να είναι η υψηλότερη κερδοφορία και η δυνατότητα ευκολότερης διάθεσης της βιολογικής παραγωγής. Σημαντικό ρόλο φαίνεται να παίζουν και η ανησυχία των παραγωγών για την υγεία τους(λόγω της χρήσης φυτοφαρμάκων και άλλων χημικών) ή η δυσaréσκεια τους από τη χαμηλή απόδοση των εισροών(λιπάσματα, φυτοφάρμακα, κ.τ.λ.) συγκριτικά με το κόστος τους.

Οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση είναι κυρίως υποκειμενικοί(συναισθηματικοί ή ιδεολογικοί) και σε μικρότερο βαθμό οικονομικοί ή δημογραφικοί. Η ανάγκη μερίδας των καταναλωτών για κατανάλωση βιολογικών προϊόντων, προέρχεται από την πεποίθηση τους ότι αυτά είναι ωφέλιμα για την υγεία και περισσότερο ασφαλή από τα συμβατικά. Οι οικολογικές ανησυχίες αποτελούν επίσης σημαντικό παράγοντα, αφού ο βιολογικός τρόπος παραγωγής θεωρείται φιλικός προς το περιβάλλον και σέβεται κάθε μορφή ζωής. Το διαθέσιμο εισόδημα, το μορφωτικό επίπεδο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, ο τόπος κατοικίας, κ.τ.λ., επηρεάζουν επίσης τη ζήτηση, αλλά όπως προκύπτει από διάφορες έρευνες ο ρόλος τους δεν φαίνεται να είναι καθοριστικός. Στη χώρα μας εκτιμάται ότι λόγω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος και των σημαντικά υψηλότερων τιμών των βιολογικών προϊόντων, υπάρχει μεγαλύτερη ελαστικότητα της ζήτησης σε σχέση με την τιμή, όχι μόνο έναντι των συμβατικών, αλλά και στα βιολογικά συγκριτικά με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Οι ετήσιες έρευνες οικογενειακών προϋπολογισμών δεν κάνουν διάκριση μεταξύ κατανάλωσης βιολογικών και συμβατικών προϊόντων οπότε δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διερεύνηση των τάσεων της αγοράς και των παραγόντων που επηρεάζουν τη ζήτηση. Οι διάφορες έρευνες που έχουν γίνει στη χώρα μας από πανεπιστήμια ή άλλους οργανισμούς στηρίχθηκαν σε πολύ μικρά δείγματα ή παρουσίαζαν μεθοδολογικές ανεπάρκειες με συνέπεια την περιορισμένη αξιοπιστία τους. Από τις έρευνες αυτές πάντως προκύπτει σαν γενικό συμπέρασμα ο καθοριστικός ρόλος της «ασφάλειας», της «υγείας», της «οικολογικής συνείδησης» και σε κάποιο βαθμό του διαθέσιμου εισοδήματος και της τιμής αγοράς, ενώ ο ρόλος των λοιπών παραγόντων όπως η «ηλικία», η «οικογενειακή κατάσταση» ή η «περιοχή κατοικίας» (εντός των μεγάλων αστικών κέντρων), δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Τα συμπεράσματα των μελετών που έχουν γίνει στη χώρα μας φαίνεται να συμφωνούν με αυτά συστηματικότερων μελετών που έχουν γίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, από τις οποίες προκύπτει ότι οι γυναίκες, οι ηλικίες 25-55, οι οικολογικά συνειδητοποιημένοι, οι πλέον μορφωμένοι, οι κάτοικοι μεγάλων

πόλεων και οι οικογένειες με παιδιά, είναι οι καλύτεροι καταναλωτές βιολογικών προϊόντων. Σύμφωνα με τις έρευνες καθοριστικός παράγοντας για την κατανάλωση βιολογικών τροφίμων είναι η γνώση και η ικανότητα διάκρισης των βιολογικών από τα συμβατικά προϊόντα. Παρά την ωρίμανση της Ελληνικής αγοράς και την υψηλή αναγνωρισιμότητα της βιολογικής ετικέτας, οι περισσότεροι καταναλωτές δυσκολεύονται να διακρίνουν τα βιολογικά από τα συμβατικά, να αναγνωρίσουν την προέλευση τους, τις προδιαγραφές παραγωγής ή την διαδικασία παρασκευής τους.

Από όλες τις έρευνες προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μειονέκτημα για τους αγοραστές βιολογικών προϊόντων είναι υψηλές τους τιμές, οι οποίες όμως δεν λειτουργούν αποτρεπτικά στην απόφαση αγοράς. Φαίνεται ότι για τους συνειδητοποιημένους καταναλωτές, η σημασία της βιολογικής σήμανσης ως αγοραστικό κίνητρο είναι υψηλότερη από εκείνη της τιμής.

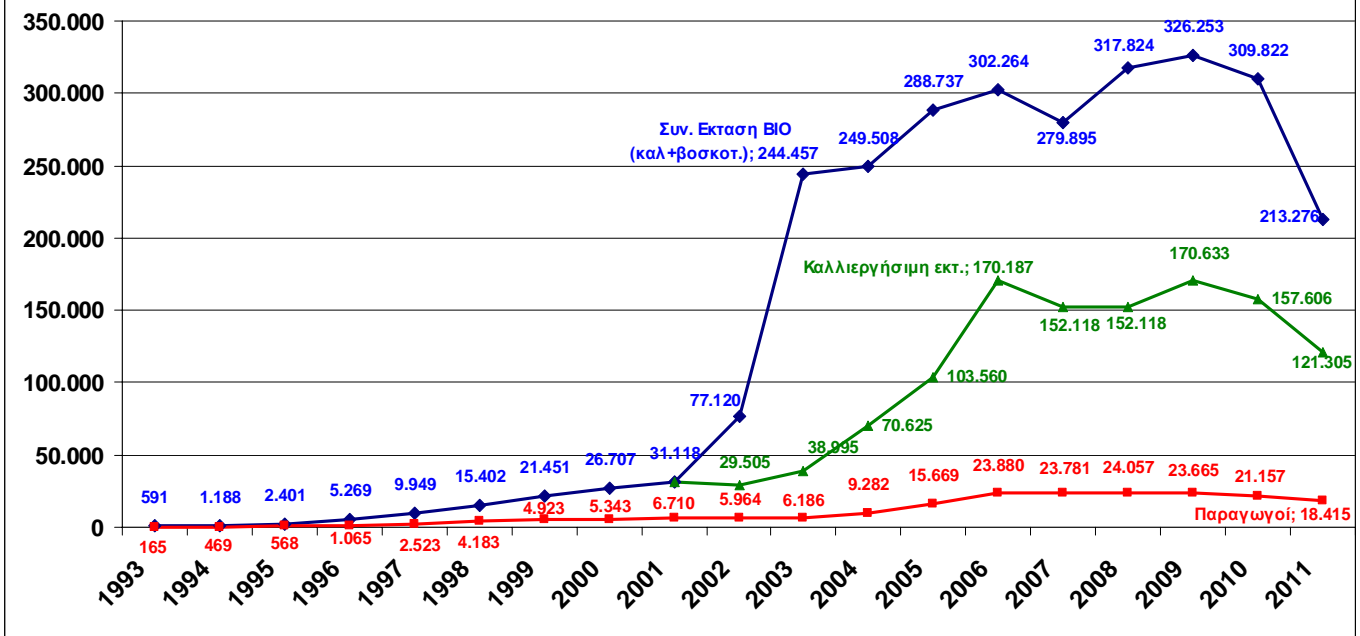
4. Εξέλιξη της βιολογικής παραγωγής

Τα πρώτα δειλά βήματα για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στη χώρα μας γίνονται περί τα μέσα της δεκαετίας του 80 κυρίως από ερασιτέχνες παραγωγούς με περιβαλλοντολογικές ανησυχίες, ενώ την ίδια περίοδο γίνονται και οι πρώτες επαγγελματικές προσπάθειες στην παραγωγή βιολογικής κορινθιακής σταφίδας (Αίγιο 1983) και βιολογικού ελαιολάδου (Μάνη 1985). Την περίοδο αυτή καθοριστικό ρόλο για τη διάδοση της βιολογικής γεωργίας έχουν διάφοροι αλλοδαποί (κυρίως Γερμανοί) εγκατεστημένοι μόνιμα σε παρθένες περιοχές της Πελοποννήσου που διαβλέπουν τις δυνατότητες παραγωγής και εξαγωγής βιολογικών προϊόντων προς τις χώρες τους. Η επιτυχημένη δραστηριοποίηση ορισμένων εξ' αυτών κέντρισε το ενδιαφέρον των τοπικών κοινωνιών με αποτέλεσμα την ανάληψη σοβαρών προσπαθειών ενημέρωσης και κατάρτισης νέων αγροτών στη βιολογική γεωργία (μέσω ημερίδων, σεμιναρίων, προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, κ.τ.λ.). Όμως παρά τον ενθουσιασμό που υπήρχε την περίοδο αυτή, η δραστηριοποίηση στη βιολογική γεωργία αντιμετώπισε μία σειρά προβλημάτων (έλλειψη εγχώριου φορέα πιστοποίησης, ανυπαρξία εσωτερικής αγοράς, δυσκολίες εξαγωγών, κ.τ.λ.) που εκμηδένισαν τις υπάρχουσες δυνατότητες.

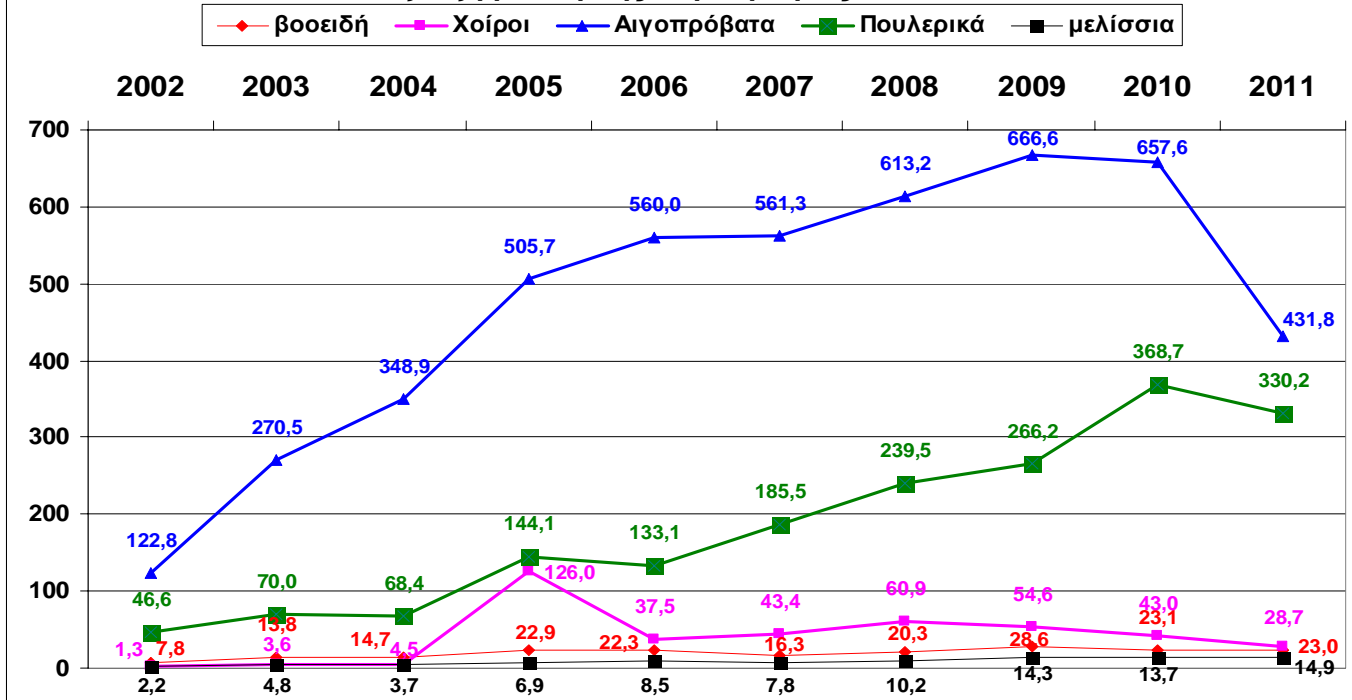
Την επόμενη δεκαετία δημιουργήθηκαν ευνοϊκότερες συνθήκες για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας (Ευρωπαϊκός κανονισμός για τη βιολογική γεωργία και ίδρυση του ΔΗΩ το 1993, κανονισμός για τη βιολογική κτηνοτροφία το 1999), που επέτρεψαν τη σημαντική αύξηση των καλλιεργούμενων βιολογικά εκτάσεων και τη δραστηριοποίηση ικανοποιητικού αριθμού βιοκαλλιεργητών.

Σημαντική ώθηση στη βιολογική γεωργία έδωσαν τα προγράμματα επιδοτήσεων της περιόδου 2004-2006 που είχαν σαν αποτέλεσμα τον υπερτετραπλασιασμό των καλλιεργήσιμων εκτάσεων (από 389 χιλ. σε 1.700 χιλ. στρέμματα) και τον υπερτριπλασιασμό των βιοκαλλιεργητών (από 6.186 σε 23.880). Στη συνέχεια όμως λόγω της περιορισμένης εμβέλειας των νέων προγραμμάτων παρουσιάστηκε κάποια σταθεροποίηση, ενώ το 2010 και το 2011 αισθητή μείωση των μεγεθών. Με δεδομένο ότι η επίδραση της οικονομικής κρίσης δεν ήταν καθοριστική για την εξέλιξη αυτή (αφού η πορεία των διεθνών αγορών παραμένει θετική) προκύπτει το συμπέρασμα, ότι το βασικό κίνητρο για δραστηριοποίηση αρκετών αγροτών στη βιολογική παραγωγή ήταν οι επιδοτήσεις και όχι ο επιχειρηματικός οραματισμός, η ιδεολογία, το μεράκι ή οι οικολογικές ανησυχίες.

Διαχρονική εξέλιξη εκτάσεων και παραγωγών βιολογικών προϊόντων
(Εκτάσεις σε εκτάρια, παραγωγές σε μονάδες)

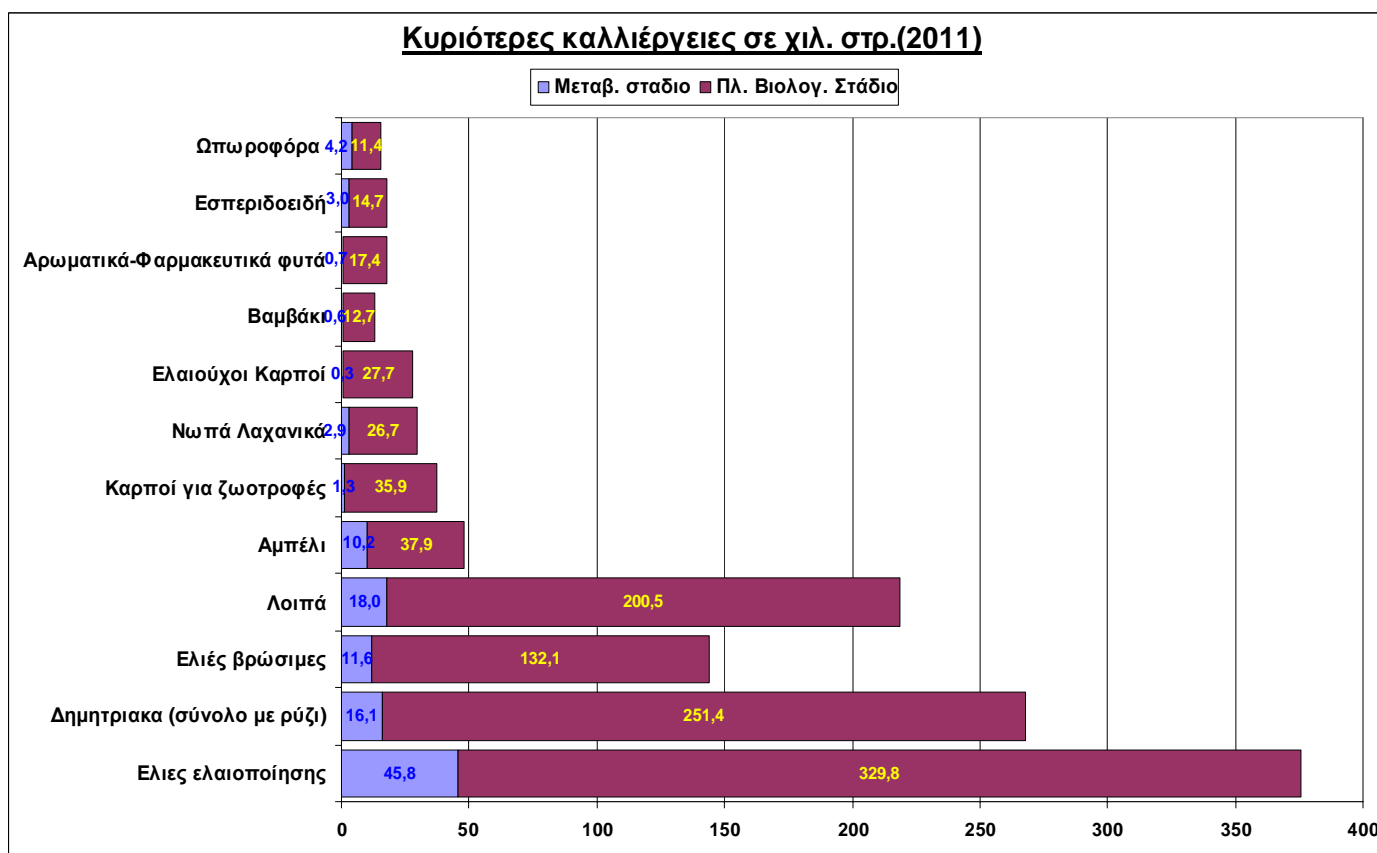
Εξέλιξη βιολογικής κτηνοτροφίας (σε χιλ. ζώα)

Πηγή: Υπ. Αγρ.Αναπτ. & Τροφίμων.

Η συνολική βιολογική έκταση στη χώρα μας το 2011 ήταν 2.132,8 χιλ. στρέμματα εκ των οποίων 56,9% ήταν καλλιεργήσιμες εκτάσεις και το 43,1% βοσκότοποι και λιβάδια. Η ελαιοκαλλιέργεια κάλυπτε συνολικά το 42,8% των συνολικά καλλιεργούμενων βιολογικών εκτάσεων (31% ελιές ελαιοποίησης και 11,8% βρώσιμες ελιές), τα δημητριακά μαζί με το ρύζι το 22,1%, τα αμπέλια το 4%, οι καρποί για ζωοτροφές το 3,1%, τα νωπά λαχανικά

το 2,4%, οι ελαιούχοι σπόροι το 2,3%, τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά το 1,5%, τα εσπεριδοειδή το 1,5%, τα οπωροφόρα το 1,3% και οι λοιπές καλλιέργειες το 18%. Το 2011 σημειώθηκε για πρώτη φορά μείωση των καλλιεργήσιμων εκτάσεων κατά -23% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στις λοιπές καλλιέργειες η μείωση ήταν -49,8% στους καρπούς για ζωοτροφές -35,9%, στα δημητριακά -24%, στο βαμβάκι -13,6%, στις ελιές ελαιοποίησης -10,3%, στα εσπεριδοειδή -7,3% και στις βρώσιμες ελιές -4,6% ενώ στα οπωροφόρα υπήρξε αύξηση κατά +56,8%, στα νωπά λαχανικά +27,2%, στους ελαιούχους καρπούς +6,6% και στα αρωματικά-φαρμακευτικά φυτά +0,2%.

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Η βιολογική κτηνοτροφία παρά τις υπάρχουσες δυνατότητες, δεν είναι ανεπτυγμένη στη χώρα μας και παρουσιάζει φθίνουσα πορεία τα τελευταία 3 χρόνια. Έτσι μεταξύ 2009-2011 η εκτροφή χοίρων μειώθηκε κατά -48%, αιγών κατά -41,7%, προβάτων κατά -23% και βοοειδών κατά -20% ενώ υπήρξε αύξηση μόνο στα πουλερικά (+24,1%) και στα μελισσια (+3,9%)

Ζωϊκό κεφάλαιο βιολογικής κτηνοτροφίας (σε αριθμό ζώων)

Είδος Ζώου	2009	2010	2011	Είδος Ζώου	2009	2010	2011
Βοοειδή (σύνολο)	28.618	23.109	22.959	Αιγοειδή (σύνολο)	309.060	226.556	180.039
Βοοειδή για σφαγή	9.015	5.259	9.683	Θηλ. αίγες αναπ/γής	242.413	173.326	138.479
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	3.075	2.362	2.231	Άλλα αιγοειδή	66.647	53.230	41.560
Άλλα βοοειδή	16.528	15.488	11.045	Πουλερικά (σύνολο)	266.182	368.689	330.209
Χοίροι (σύνολο)	54.631	42.991	28.665	Κοτόπ. κρεοπαραγωγής	139.615	241.771	196.153
Χοίροι πάχυνσης	14.791	11.435	7.525	Όρνιθες ωοπαραγωγής	122.115	124.103	133.677
Θηλ.χοίροι αναπαραγωγής	16.315	13.630	9.114	Άλλα πουλερικά	2.252	2.815	379
Άλλοι χοίροι	23.525	17.926	12.026	Γαλοπούλες	1.390	2.131	299
Πρόβατα (σύνολο)	357.499	288.923	251.768	Πάπιες	260	300	13
Θηλ. πρόβατα αναπαραγωγής	281.185	225.403	193.216	Χήνες	150	100	12
Άλλα πρόβατα	76.314	63.520	58.552	Μέλισσες (κυμέλες)	14.302	13.695	14.865

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

5. Οικονομικά στοιχεία

Ο εντοπισμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή βιολογικών προϊόντων είναι δύσκολος διότι στην κωδικοποίηση δραστηριοτήτων (NACE 2) και προϊόντων (PRODCOM) δεν γίνεται διάκριση μεταξύ συμβατικής και βιολογικής παραγωγής. Για την υπέρβαση του προβλήματος αυτού χρησιμοποιήσαμε τη βάση πιστοποιημένων επιχειρήσεων του 2011 από την οποία επιλέξαμε μόνο τις ΑΕ και ΕΠΕ αφού οι υπόλοιπες (ατομικής μορφής, Ο.Ε. ή Ε.Ε.) δεν δημοσιεύουν ισολογισμούς. Στη συνέχεια αξιοποιώντας τα ποιοτικά στοιχεία της κλαδικής μελέτης της Icar επιλέξαμε μόνο τις εταιρίες που το μεγαλύτερο μέρος (>50%) του κύκλου εργασιών τους προέρχεται από πωλήσεις βιολογικών προϊόντων. Από την διαδικασία αυτή προέκυψε ένα δείγμα 51 επιχειρήσεων από τις οποίες όμως μόνο οι 24 είχαν δημοσιευμένους ισολογισμούς και για τα 3 χρόνια (2009,2010,2011). Οι περισσότερες δραστηριοποιούνται αποκλειστικά στην βιολογική οινοποίηση και στην παραγωγή βιολογικού ελαιολάδου ενώ οι υπόλοιπες έχουν μικτή δραστηριότητα (π.χ. βιολογική παραγωγή αλλά και εισαγωγές βιολογικών, αγροτική και μεταποιητική δραστηριότητα, βιολογική και συμβατική παραγωγή, κ.τ.λ.). Λόγω του μικρού αριθμού επιχειρήσεων και των ιδιαιτεροτήτων του δείγματος(μικτή δραστηριότητα) η ομαδοποίηση και η ανάλυση σε επίπεδο προϊόντων δεν ήταν εφικτός.

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΛΑΔΟΥ	Παραγωγή βιολογικών προϊόντων		
	2009	2010	2011
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	48.259.079	48.522.269	45.390.317
ΓΗΠΕΔΑ - ΟΙΚΟΠΕΔΑ	4.228.095	3.866.096	3.934.923
ΚΤΙΡΙΑ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	46.568.253	49.556.268	50.060.558
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	16.406.104	18.104.326	18.800.728
ΑΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠ. -ΔΑΠ.ΠΟΛ.ΑΠΟΣΒ.	1.517.605	1.619.825	1.886.102
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	22.160.878	26.328.968	31.592.584
ΑΠΟΣΒ. ΚΤΙΡΙΩΝ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	12.574.351	15.353.882	18.901.775
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝ. ΕΞΟΠΛ.	8.590.177	9.985.654	11.663.591
ΑΠΟΣΒ.ΔΑΠΑΝ.ΠΟΛ.ΑΠΟΣΒ.-ΑΣΩΜ.ΑΚΙΝ.	996.351	989.435	1.027.219
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	35626	40.716	36.582
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	1664277	1.664.006	2.264.006
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	18.264.640	21.264.234	21.658.766
ΕΤΟΙΜΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ-ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	11.532.351	14.394.412	12.606.105
ΗΜΙΚΑΤΕΡΓ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ	3.086.451	2.988.357	3.054.248
ΥΛΕΣ & ΥΛΙΚΑ	3.645.835	3.881.466	5.998.413
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	33.468.793	33.358.306	34.438.638
ΑΠΑΙΤ. ΠΕΛΑΤΩΝ-ΓΡΑΜΜ.ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	25.038.946	20.798.644	21.775.459
ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	11763	508.408	508.408
ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	8418082	12.051.257	12.154.770
ΤΑΜΕΙΟ - ΤΡΑΠΕΖΕΣ	5.206.119	4.307.101	4.599.081
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	105.198.632	107.451.915	106.086.800

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	2009	2010	2011
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	40.400.054	39.388.997	38.136.825
ΜΕΤΟΧΙΚΟ-ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	30.994.041	31.788.061	32.257.982
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	14.774.121	14.491.840	14.552.003
ΑΔΙΑΝ. ΚΕΡΔΗ - ΣΥΣΣ. ΖΗΜΙΕΣ	-5.368.105	-6.890.899	-8.673.161
ΜΕΣΟ.& ΜΑΚΡΟ. ΥΠΟΧ.& ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	27.612.619	27.116.943	25.530.553
ΜΕΣΟΜΑΚΡ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	27.529.744	27.048.948	25.454.986
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	82.875	67.995	75.567
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	37.185.963	40.945.976	42.419.423
ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΕ ΤΡΑΠ. -ΔΟΣΕΙΣ Μ. ΔΑΝΕΙΩΝ	11.540.915	13.614.928	16.416.620
ΓΡΑΜ. ΠΛΗΡΩΤΕΑ-ΠΡΟΜ/ΤΕΣ -ΠΙΣΤΩΤΕΣ	10.906.030	11.359.073	17.651.857
ΜΕΡΙΣΜ.ΠΛΗΡΩΤ. -ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΝΟΜΗ	126.000	0	0
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΜΕΤΟΧΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ	5.242.227	6.674.277	0
ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	9.370.784	9.297.700	8.350.948
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	105.198.632	107.451.915	106.086.800

Από την εξέταση των ενοποιημένων στοιχείων προκύπτει αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (παρά τη μείωση των πωλήσεων), σημαντική χειροτέρευση του περιθωρίου κέρδους καθώς και αύξηση των χρηματοοικονομικών δαπανών.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	2009	2010	2011
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΠΩΛΗΣΕΙΣ)	50.893.659	52.880.709	51.263.032
ΜΕΙΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	38.911.978	40.093.984	39.724.210
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	11.981.674	12.786.725	11.538.822
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ & ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤ. ΕΣΟΔΑ	1.885.377	821.771	1.077.221
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	1.787.778	1.685.549	2.162.278
ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	12.186.249	12.146.383	11.813.608
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	-106.975	-223.432	-1.359.843
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	1.304.865	947.854	831.605
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	338.046	363.159	485.326
ΑΠΟΣΒ. ΕΚΤΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	209.209	47.928	124.460
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	3.940.740	4.383.741	4.850.347
ΑΠΟΣΒ. ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	3.731.531	4.335.815	4.725.890
ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	650.633	313.335	-1.138.023

Το περιθώριο μικτού κέρδους παραμένει ικανοποιητικό αλλά το περιθώριο λειτουργικού κέρδους είναι μόνιμα αρνητικό. Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων προ φόρων που ήταν χαμηλή τα 2 προηγούμενα χρόνια, γίνεται αρνητική το 2011 ενώ την ίδια εξέλιξη παρουσιάζει και το καθαρό περιθώριο κέρδους.

Οι δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας είναι γενικά χαμηλοί ενώ είναι αξιοσημείωτη η σημαντική μεταβολή το 2011 του μέσου όρου προθεσμίας εξόφλησης προμηθευτών-πιστωτών που ενδέχεται να υποδηλώνει δυσκολίες αποπληρωμής υποχρεώσεων από ορισμένες επιχειρήσεις του κλάδου.

Οι υπόλοιποι αριθμοδείκτες κινούνται σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα εκτός από τον δείκτη κάλυψης χρηματοοικονομικών δαπανών που χειροτερεύει αισθητά το 2011.

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΛΑΔΟΥ	2009	2010	2011
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ(1) %	1,6%	0,8%	-3,0%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ(2) %	3,6%	3,0%	1,6%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ(1) %	1,0%	0,5%	-1,8%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ %	23,5%	24,2%	22,5%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ %	-0,2%	-0,4%	-2,7%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ(2) %	4,8%	3,8%	2,0%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ(1) %	1,3%	0,6%	-2,2%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΣ ΑΠΑΣΧ.ΚΕΦ. Χ	0,75	0,80	0,81
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΣ ΙΔΙΟΥ ΚΕΦ. Χ	1,3	1,3	1,3
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ/ΚΑΘ.ΠΑΓΙΑ : 1	1,41	1,37	1,40
ΣΧΕΣΗ ΞΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ : 1	1,6	1,7	1,8
ΚΑΛΥΨΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚ. ΔΑΠΑΝΩΝ(2) : 1	1,36	1,19	0,47
ΣΧΕΣΗ ΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΠΑΣΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΑ : 1	0,59	0,59	0,60
ΓΕΝΙΚΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ Χ	1,486	1,399	1,377
ΑΜΕΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ Χ	1,04	0,92	0,92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ	18.089.313	16.319.664	16.013.054
ΑΠΑΣΧΟΛ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ	68.012.669	66.505.939	63.667.377
Μ.Ο.ΠΡΟΘΕΣ.ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΗΜ.	173,2	141,4	151,9
Μ.Ο.ΠΡΟΘ.ΕΞΩΦΛ.ΠΡΟΜΗΘ.& ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΗΜ.	102,3	103,4	162,2
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΗΜ.	171,3	193,6	199,0
(1) = ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔ. (2) = ΠΡΟ ΤΟΚΩΝ & ΠΡΟ Φ.ΕΙΣ.			

Πηγή: Piraeus research

Συγκριτικά με τον αγροδιατροφικό τομέα, στον οποίο ανήκουν οι επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας βιολογικών προϊόντων, η κατάσταση είναι καλύτερη αφού οι δείκτες αποδοτικότητας κινούνται σε υψηλότερα επίπεδα ενώ παρατηρείται και μικρότερη μείωση πωλήσεων το 2011.

Ετος	Μεταβολή Πωλήσεων		Αποδ. ΙΚ		Περ.Μ.Κ.		Περ.Κ.Κ. (2)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Παρ. βιολ. Προϊόντων	3,9%	-3,1%	1,6%	0,8%	24,2%	22,5%	3,8%	2,0%
Αγροδιατροφ. Τομέας	2,1%	-8,3%	-4,0%	-3,4%	25,4%	23,2%	0,4%	0,8%
Ετος	Καλ. Χρ.Δαπ.		Ξενα/Ιδια		Γεν. ρευστότητα		Αμ. ρευστότητα	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Παρ. βιολ. Προϊόντων	1,19	0,47	1,73	1,78	1,40	1,38	0,92	0,92
Αγροδιατροφ. Τομέας	0,16	0,35	1,91	1,93	1,05	1,01	0,82	0,80

Πηγή: Piraeus research

6. Η κατάσταση στον Διεθνή και τον Ευρωπαϊκό χώρο

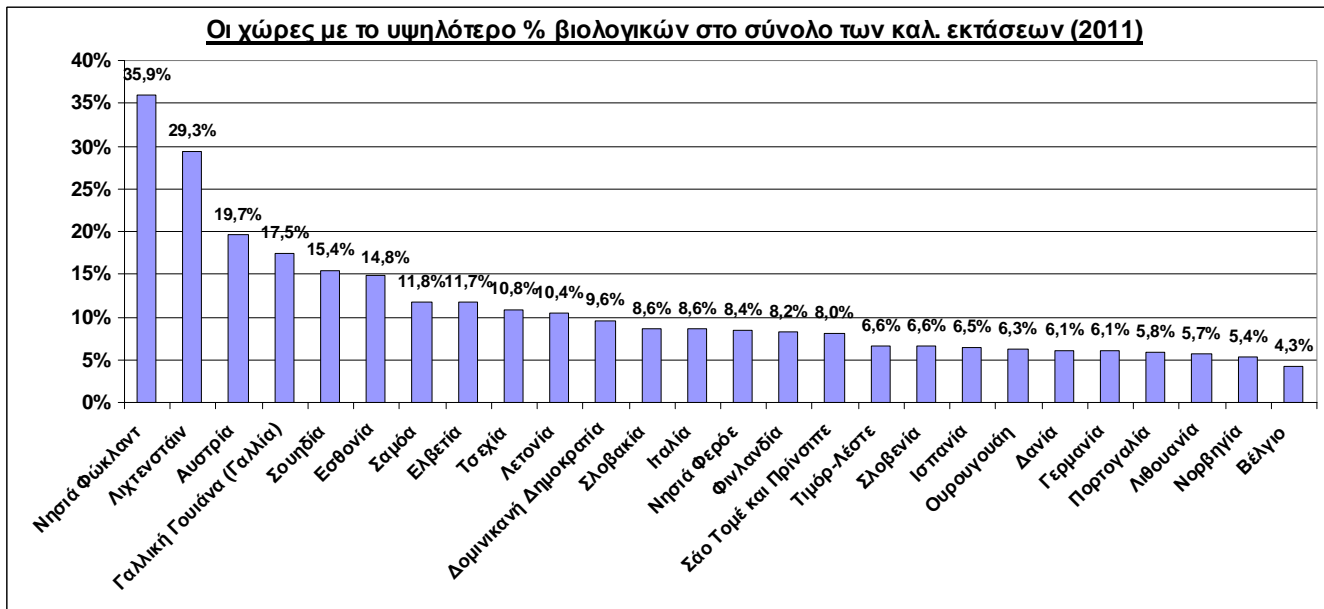
Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της IFOAM το 2011 δραστηριοποιούνταν στη βιολογική γεωργία περίπου 1,8 εκατ. αγρότες σε 162 χώρες με συνολική έκταση 37,2 εκατ. εκταρίων, ενώ οι παγκόσμιες πωλήσεις βιολογικών προϊόντων ανέρχονταν σε 62,9 δισεκατομμύρια δολάρια.

Την περίοδο 2005-2011, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης ήταν 4,3% για τις καλλιεργούμενες βιολογικά εκτάσεις, 18,2% για τον αριθμό παραγωγών και 12,6% για την αξία παραγωγής.

Εξέλιξη της βιολογικής γεωργίας σε παγκόσμιο επίπεδο

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Έκταση (σε χιλ. Ha)	29.021	30.126	31.476	34.397	36.265	36.174	37.246
Παραγωγοί	695.28	919.15	1.236.87	1.392.02	1.812.69	1.573.20	1.775.85
Αξία παραγωγής (σε εκ. \$)	8	7	8	9	5	9	3
Αξία παραγωγής (σε εκ. \$)	23.531	28.874	32.709	36.447	40.279	44.828	47.813

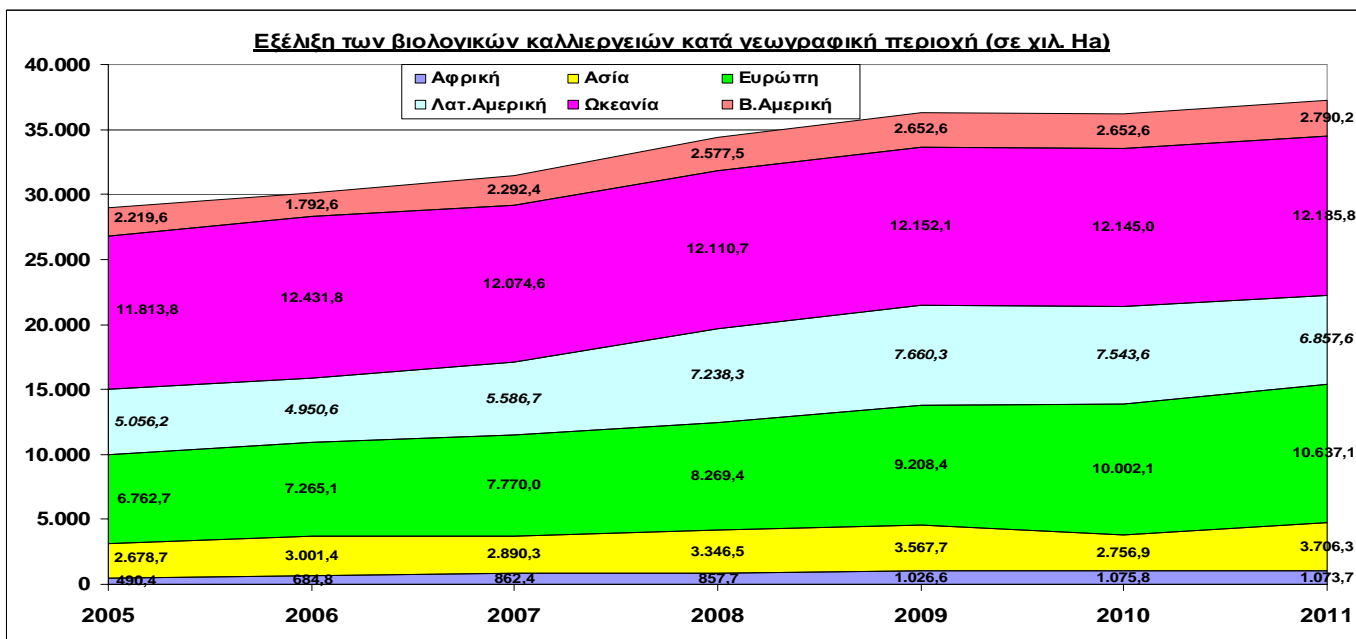
Πηγή: FiBL & IFOAM survey 2013

Πηγή: FiBL & IFOAM survey 2013

Το 32,7% της συνολικής παγκόσμιας έκτασης βιολογικών καλλιεργειών (12,2 εκ. εκτ.) βρίσκεται στην Ωκεανία, το 28,6% στην Ευρώπη (10,6 εκ. εκτ.), το 18,4% στη Λατ. Αμερική (6,9 εκ. εκτ.), το 9,9% στην Ασία (3,7 εκ. εκτ.), το 7,5% στη Β. Αμερική (2,8 εκ. εκτ.) και το 2,9% στην Αφρική (1,1 εκ. εκτ.).

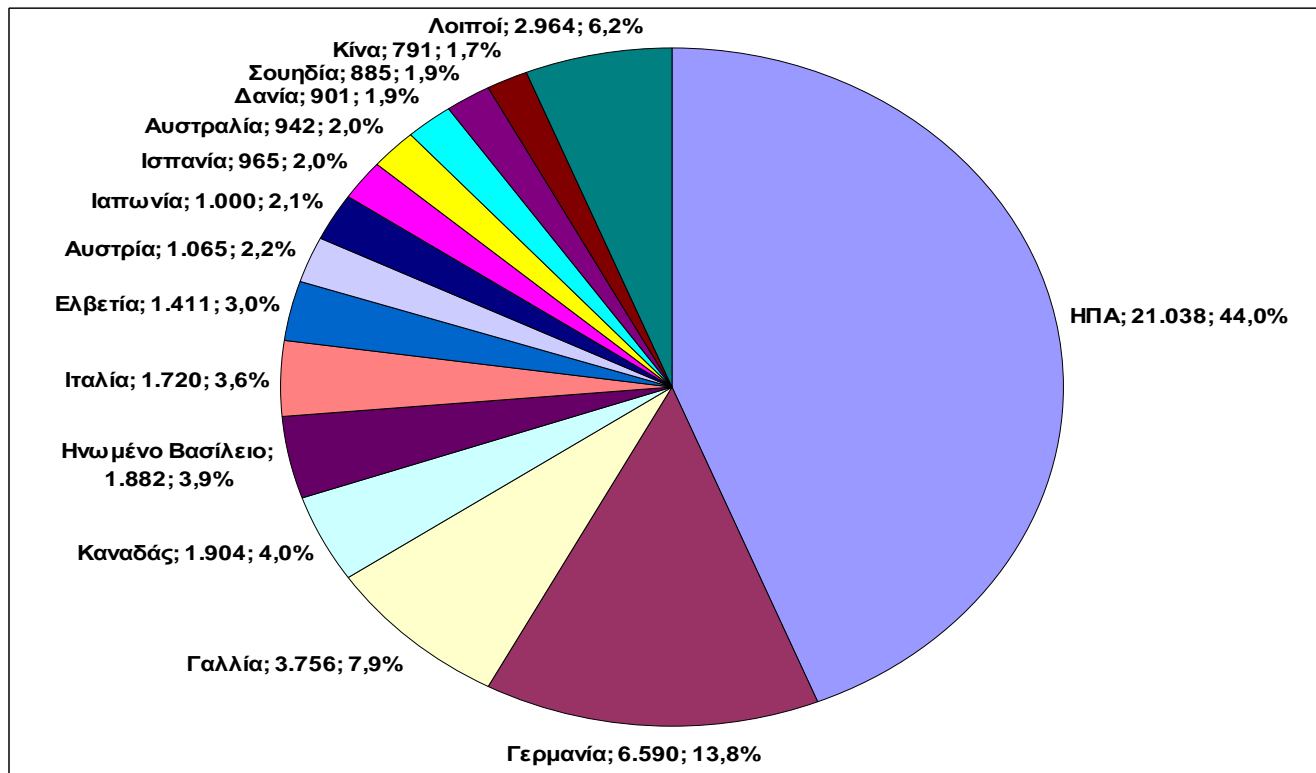
Το υψηλό μερίδιο της Ωκεανίας μειώνεται διαχρονικά, κυρίως λόγω της σημαντικής ανάπτυξης των βιοκαλλιεργειών στην Ευρώπη. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης των καλλιεργούμενων βιολογικά εκτάσεων (2005-2011) ήταν 14,9% για την Αφρική, 7,9% για την Ευρώπη, 7,1% για την Ασία, 5,9 για τη Λατ. Αμερική, 4,9% για τη Β. Αμερική και μόλις 0,5% για την Ωκεανία.

Πηγή: Fi BL & IFOAM survey 2013

Η παγκόσμια ζήτηση βιολογικών προϊόντων προέρχεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της (>90%+) από τις ανεπτυγμένες χώρες της Β. Αμερικής και της Ευρώπης, με σημαντικότερες αγορές το 2011 τις ΗΠΑ με 21 δις. δολάρια, τη Γερμανία με 6,6 και τη Γαλλία με 3,8 δις. Το μέγεθος της παγκόσμιας αγοράς βιολογικών προϊόντων ανέρχονταν το 2011 σε 62,9 δισεκατομμύρια δολάρια από τα οποία οι ΗΠΑ κάλυπταν περίπου το 43%, η Γερμανία το 13,8%, η Γαλλία το 7,9%, ο Καναδάς το 4%, το Ηνωμένο Βασίλειο το 3,9, η Ιταλία το 3,6%, η Ιαπωνία το 2,1% και η Κίνα μόλις το 1,7%.

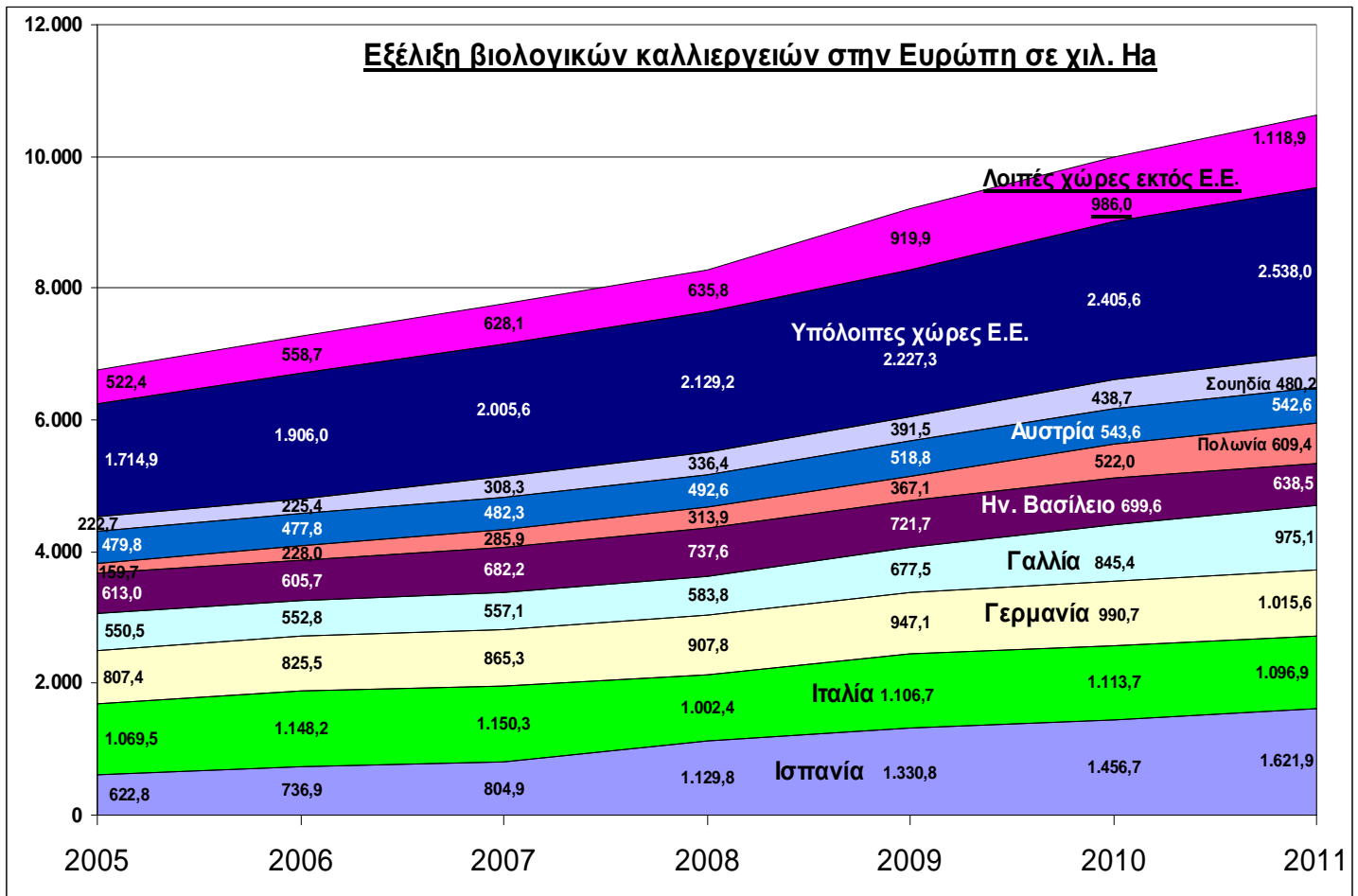
Η παγκόσμια αγορά βιολογικών προϊόντων το 2011 (σε εκ. \$ και % συμμετοχής)

Πηγή: Fi BL & IFOAM survey 2013

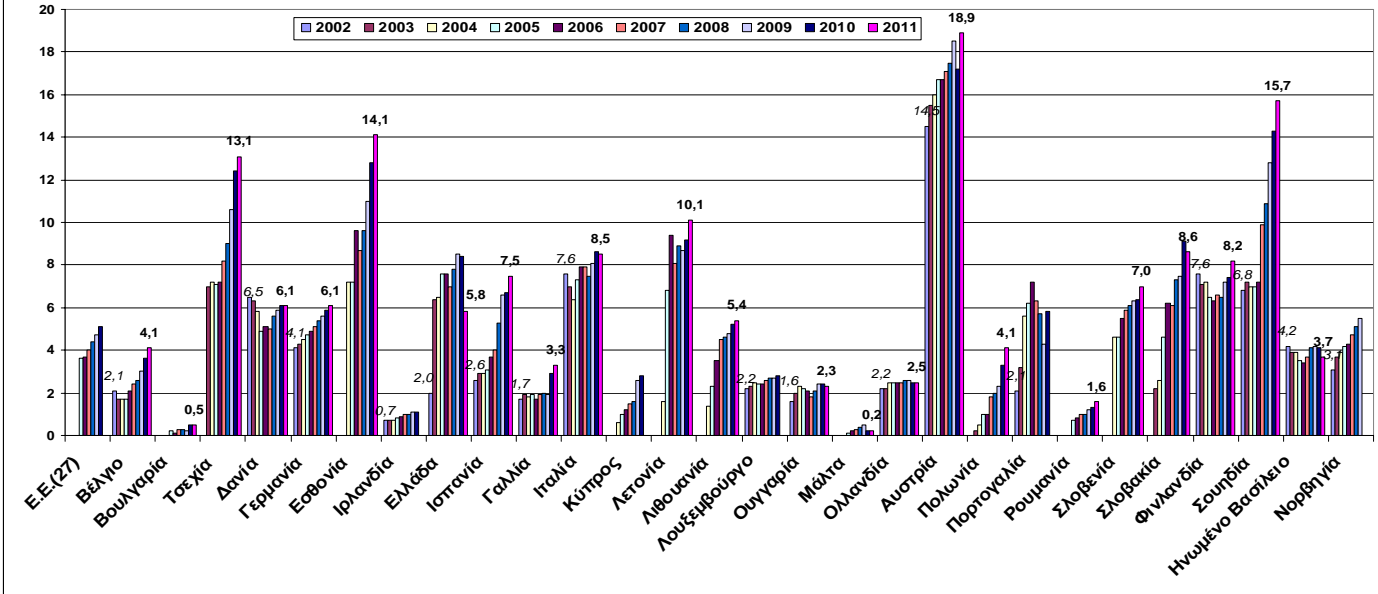
Στην Ευρώπη οι μεγαλύτεροι παραγωγοί βιολογικών προϊόντων (βάσει των καλλιεργούμενων εκτάσεων του 2011), ήταν η Ισπανία με 1.621.898,3 ha (15,25% της συνολικής έκτασης στην Ευρώπη), η Ιταλία με 1.096.889ha(10,32%), η Γερμανία με 1.015.626 ha(9,55%), η Γαλλία με 975.141 ha(9,17%), το Ηνωμένο Βασίλειο με 638.528 ha(6%), η Πολωνία με 609.412 ha(5,73%), η Αυστρία με 542.553 ha(5,1%) και η Σουηδία με 480.185 ha(4,5%).

Η μέση ετήσια αύξηση των βιολογικών εκτάσεων κατά την περίοδο 2005-2011 ήταν 7,9% στην Ευρώπη, 7% στην Ε.Ε. των 27 και 14% στις λοιπές ευρωπαϊκές χώρες εκτός Ε.Ε.. Οι υψηλότεροι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης των βιολογικών εκτάσεων σημειώθηκαν στο Μαυροβούνιο (692%), τη Ρωσική Ομοσπονδία (198%), την ΠΓΔΜ (157%), στη Βουλγαρία (64%), την Κροατία (49%) και την Τουρκία (42%). Στις περισσότερες μεγάλες παραγωγικές χώρες οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν επίσης ικανοποιητικοί (Πολωνία 26%, Ισπανία 18%, Σουηδία 14%, Τσεχία 10%, Γαλλία 10%) ενώ ήταν μικρότεροι στη Γερμανία (3,9%), Δανία (3,2%), Ηνωμένο Βασίλειο (0,9%) και Ιταλία (0,7%).

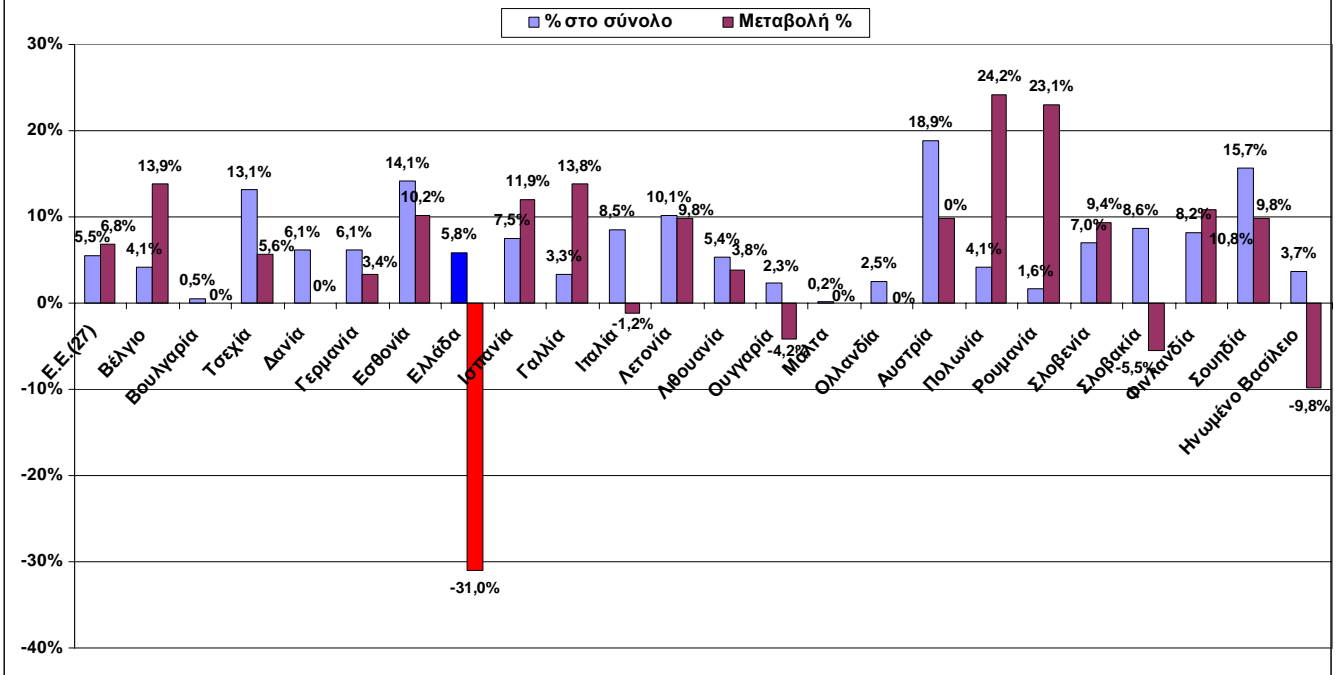
Πηγή: Fi BL & IFOAM survey 2013

Εξέλιξη % βιολογικών καλλιεργειών στο σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων (2002-2011) στις χώρες της Ε.Ε.

Πηγή: EUROSTAT

Ποσοστό βιολογικών στο σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων και μεταβολή % το 2011

Πηγή: EUROSTAT

7. Προβλήματα-Προοπτικές κλάδου

Οι συνθήκες για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στην Ελλάδα είναι θετικές, αφού εκτός των ευνοϊκών κλιματολογικών και εδαφολογικών συνθηκών σε αρκετές περιοχές της χώρας και της αυξανόμενης διεθνούς ζήτησης, υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για επιχειρηματική δραστηριοποίηση στον κλάδο, όχι μόνο από αγρότες αλλά και από κατοίκους αστικών περιοχών ευαισθητοποιημένους σε θέματα περιβάλλοντος.

Οι προοπτικές της Ελληνικής αγοράς παρά την συνεχιζόμενη οικονομική κρίση παραμένουν θετικές ενώ η ανάπτυξη της διεθνούς αγοράς συνεχίζεται με υψηλούς μάλιστα ρυθμούς. Άλλα θετικά στοιχεία για την ανάπτυξη του κλάδου είναι η αυξανόμενη ελκυστικότητα των βιολογικών προϊόντων λόγω των διατροφικών σκανδάλων και της ευαισθησίας που επιδεικνύουν οι καταναλωτές σε θέματα υγείας

Αυξανόμενη ελκυστικότητα των βιολογικών προϊόντων για λόγους υγείας

Η αύξηση των διατροφικών κινδύνων λόγω της παγκοσμιοποίησης, τα μεγάλα διατροφικά σκάνδαλα των τελευταίων ετών και η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σε θέματα υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος επιδρούν θετικά στη ζήτηση βιολογικών προϊόντων. Ο σημαντικότερος λόγος αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι η ανησυχία των καταναλωτών για την υγεία τους, αφού θεωρούν ότι τα συμβατικά ενδέχεται να είναι επιβαρυνμένα με υπολείμματα φυτοφαρμάκων. Η ανησυχία τους αυτή ενισχύεται και διευρύνεται σε ευρύτερα στρώματα από τα αποτελέσματα πρόσφατων επιστημονικών ερευνών που συνδέουν τα φυτοφάρμακα με την αύξηση τα τελευταία χρόνια σοβαρών ασθενειών.

Τα φυτοφάρμακα θεωρούνται σήμερα σημαντική απειλή για τη δημόσια υγεία, αφού σύμφωνα με τις μελέτες, ακόμη και μια σχετικά χαμηλή έκθεση μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα υγείας που θα εκδηλωθούν μετά από δεκαετίες. Οι μακροχρόνιες επιδράσεις της χρόνιας έκθεσης αφορούν κυρίως νευροτοξικότητα, διαταραχές στην αναπαραγωγή και καρκίνους ενώ αναφέρονται και πολλές αρνητικές επιπτώσεις στα νεογνά και στα παιδιά μικρής ηλικίας. Σύμφωνα με τις μελέτες αυτές τα φυτοφάρμακα συνδέονται με διάφορες μορφές καρκίνου (κυρίως του ουροποιητικού και του πεπτικού συστήματος), το διαβήτη τύπου Β, αναπτυξιακές ασθένειες, υπογονιμότητα, γενετικά προβλήματα, v. parkinson, κ.τ.λ..

Η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων (εντομοκτόνα, ζιζανιοκτόνα, μυκητοκτόνα) από τη συμβατική γεωργία δημιουργεί σωρευτική και μη αναστρέψιμη επιβάρυνση του περιβάλλοντος με συνέπεια τεράστια εξωτερικά κόστη λόγω της επιβάρυνσης των συστημάτων υγείας. Δεκαετίες μετά την απαγόρευση χρήσης ορισμένων φυτοφαρμάκων, ανιχνεύεται η παρουσία τους στον ανθρώπινο οργανισμό σε ανησυχητικά επίπεδα, κατάσταση που οφείλεται στη ρύπανση των εδαφών, των υδάτων και του αέρα από αυτά.

Οι παραγωγοί φυτοφαρμάκων υποστηρίζουν ότι τα προϊόντα τους συμβάλουν εκτός από τη αύξηση της παραγωγής και στη βελτίωση της διατροφικής ασφάλειας μέσω της καταπολέμησης ορισμένων μυκήτων ή βακτηριδίων που παράγουν τοξίνες ενώ θεωρούν μη επικίνδυνη την παρουσία φυτοφαρμάκων στον ανθρώπινο οργανισμό σε χαμηλές δόσεις. Ανεξάρτητες μελέτες όμως έδειξαν ότι παθογόνοι οργανισμοί όπως τα βακτήρια, αναπτύσσουν σταδιακά αντιστάσεις, πολλά φυτοφάρμακα έχουν σωρευτική δράση στον οργανισμό, ενώ η καταστροφή της μικροπανίδας των εδαφών που προκαλούν έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των τροφών και την ανθεκτικότητα των φυτών.

Η πεποίθηση των καταναλωτών ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι πιο θρεπτικά, πιο ασφαλή, πιο νόστιμα και πιο φιλικά προς το περιβάλλον εδραιώνεται όλο και περισσότερο και αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα αύξησης της ελκυστικότητας τους. Η επιστημονική τεκμηρίωση των ανωτέρω, παρά την αντίδραση ισχυρών ομάδων συμφερόντων που αμφισβητούν τα αποτελέσματα των μελετών, συμβάλει σημαντικά στη στροφή της κατανάλωσης προς τα βιολογικά προϊόντα.

Από σχετικά πρόσφατη μελέτη (QLIF-Integrated Project Quality Low Input Food) όπου συμμετείχαν 33 ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, διήρκεσε 4 χρόνια και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (με 18 εκ. ευρώ), προέκυψε ότι τα βιολογικά τρόφιμα είναι πιο θρεπτικά από τα συμβατικά με υψηλότερα επίπεδα αντιοξειδωτικών και άλλων προστατευτικών για την υγεία συστατικών. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα τα βιολογικά φρούτα και λαχανικά περιείχαν περίπου 40% περισσότερα αντιοξειδωτικά, ενώ το βιολογικό γάλα είχε ακόμη υψηλότερα επίπεδα αντιοξειδωτικών και λιπαρών οξέων από το συμβατικό (περίπου κατά 90%). Σε άλλη μελέτη του 2003 (τη σημαντικότερη και ίσως την πιο αμερόληπτη διεθνώς) που έγινε από την AFSSA (Agence française de sécurité sanitaire des aliments) με την αξιοποίηση αναλύσεων Γαλλικών οργανισμών και αποτελεσμάτων ανεξάρτητων μελετών άλλων χωρών της περιόδου 1980-2003 προέκυψαν αναλυτικά τα ακόλουθα στοιχεία:

Περιεκτικότητα σε ίνες: Τα βιολογικά λαχανικά έχουν υψηλότερη περιεκτικότητα σε ξηρά ουσία (ίνες) από τα συμβατικά κάτι που δεν φαίνεται όμως να συμβαίνει σε ορισμένα φρούτα.

Υδατάνθρακες: Στα επίπεδα υδατανθράκων υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το είδος που δεν επιτρέπουν ασφαλή συμπεράσματα.

Πρωτεΐνες: Η περιεκτικότητα σε πρωτεΐνες των βιολογικών δημητριακών είναι χαμηλότερη από αυτήν των συμβατικών, πιθανόν λόγω των χαμηλότερων εισροών αζώτου.

Λιπίδια: Το κρέας των ζώων που εκτρέφονται βιολογικά έχει μειωμένη ενδομυϊκή περιεκτικότητα σε λίπος, περισσότερα αμινοξέα, υψηλότερα επίπεδα πολυακόρεστων και χαμηλότερα μονοακόρεστων λιπαρών.

Μέταλλα και ιχνοστοιχεία: Αν και δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές τα βιολογικά έχουν γενικά υψηλότερα επίπεδα σιδήρου και μαγνησίου ενώ σε ορισμένα λαχανικά παρατηρήθηκαν χαμηλότερα επίπεδα μαγνιίου.

Βιταμίνες: Παρατηρούνται υψηλότερα επίπεδα βιταμίνης C (π.χ. πατάτες) αλλά σχετικά μικρές θετικές διαφορές σε β-καροτένιο στα λαχανικά.

Φυτο-μικροσυστατικά (phytomicroconstituants): Παρατηρούνται υψηλότερα επίπεδα σε πολυφαινόλες στα βιολογικά φρούτα και λαχανικά και σχετικά χαμηλότερες θετικές διαφορές στα επίπεδα λυκοπενίου.

Όπως συμπεραίνεται στην έρευνα παρά τις μικρές διαφοροποιήσεις σε επίπεδο πρωτογενούς παραγωγής, τα βιολογικά φαίνεται να υπερτερούν των συμβατικών και λόγω των τεχνικών επεξεργασίας τους οι οποίες δεν καταστρέφουν τις θρεπτικές ουσίες ή τα λοιπά ωφέλιμα συστατικά τους (βιταμίνες, κ.τ.λ.).

Σχετικά με τη διατροφική ασφάλεια η βιολογική παραγωγή υπερτερεί συντριπτικά έναντι της συμβατικής αφού δεν χρησιμοποιεί φυτοφάρμακα, χημικά λιπάσματα, αντιβιοτικά και ορμόνες.

Φυτοφάρμακα: Όλες οι διαθέσιμες μελέτες και τα στοιχεία που αναλύθηκαν έδειξαν ότι το σύνολο σχεδόν των βιολογικών δεν περιείχαν κατάλοιπα φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται στη συμβατική γεωργία. Στις λίγες περιπτώσεις που βρέθηκαν κάποια ίχνη επρόκειτο για διασταυρούμενη μόλυνση από συμβατικές καλλιέργειες.

Μυκοτοξίνες: Όσον αφορά τις μυκοτοξίνες (όπου θεωρητικά τα βιολογικά μειονεκτούν) δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις από τα συμβατικά, σε ορισμένα μάλιστα προϊόντα η κατάσταση ήταν καλύτερη στα βιολογικά.

Νιτρικά: Λόγω της απαγόρευσης χρήσης αζωτούχων λιπασμάτων, τα επίπεδα νιτρικών στα βιολογικά λαχανικά ήταν σε όλες τις περιπτώσεις πολύ χαμηλότερα των συμβατικών.

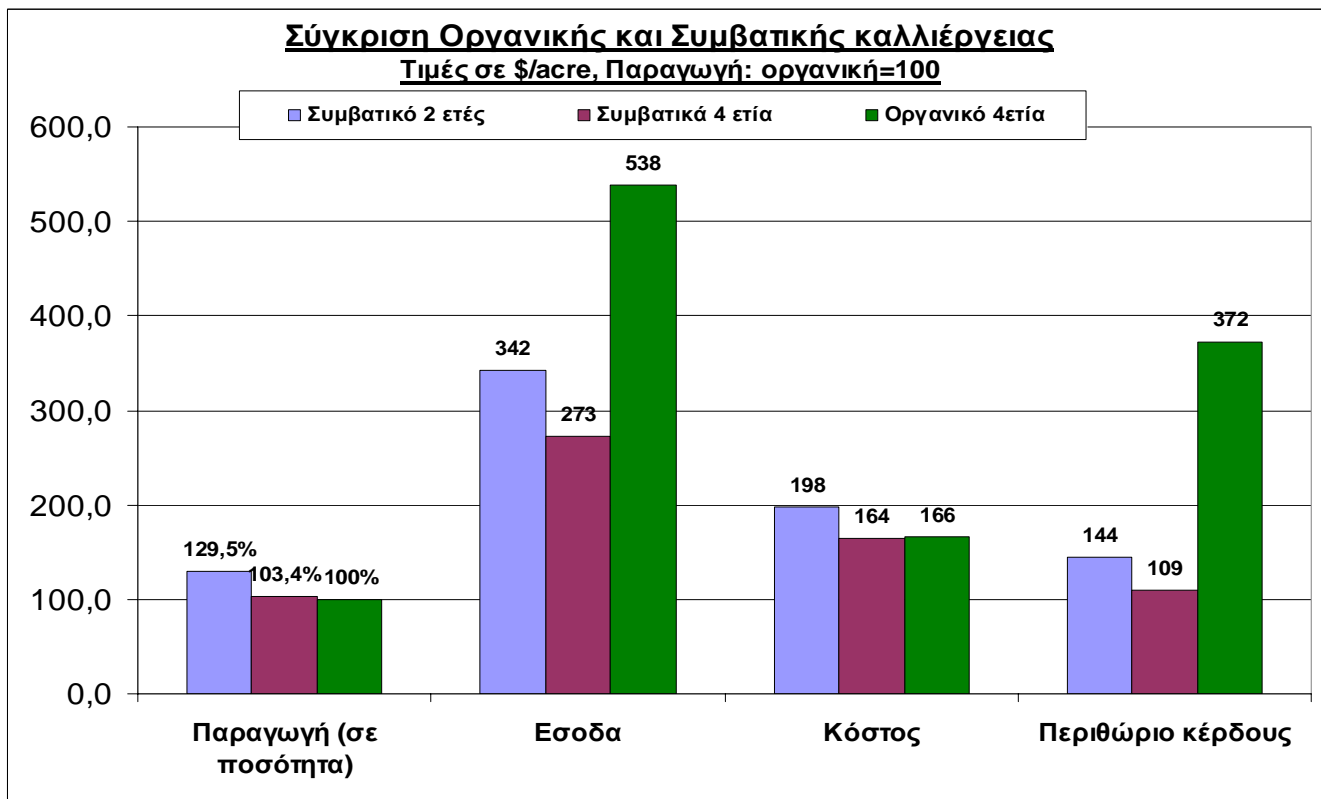
Μικροβιακοί και παρασιτικοί παράγοντες: Η χρησιμοποίηση κοπριάς για λίπανση ενέχει υψηλότερους κινδύνους μικροβιακής ή παρασιτικής μόλυνσης για τα βιολογικά προϊόντα, αλλά από την μελέτη δεν διαπιστώθηκαν μολύνσεις ούτε κατέστη δυνατή η εξαγωγή συμπερασμάτων.

Υψηλότερη οικονομική απόδοση των βιολογικών καλλιεργειών.

Ένα σημαντικό κίνητρο για τη ενασχόληση με τη βιολογική γεωργία είναι η δυνατότητα επίτευξης υψηλότερου εισοδήματος συγκριτικά με τη συμβατική. Παρά τις μικρότερες στρεμματικές αποδόσεις και το σχετικά υψηλότερο κόστος παραγωγής της βιολογικής καλλιέργειας, φαίνεται να επιτυγχάνεται ικανοποιητική αποτελεσματικότητα λόγω των υψηλότερων τιμών παραγωγού και των επιδοτήσεων. Οι απώλειες παραγωγής στη βιολογική γεωργία σε σχέση με τη συμβατική ποικίλουν ανάλογα με το προϊόν και τις συνθήκες καλλιέργειας. Έτσι σύμφωνα με τα στοιχεία του INRA, στα λαχανικά είναι σχεδόν μηδενικές, στα φρούτα πολύ χαμηλές (3%), στα τεύτλα 20%, στα ηλιόσπορα 0-40%, στο καλαμπόκι 10-40%, στο γάλα 22%, στις πατάτες 25-60%, στην ελαιοκράμβη 30-70%, στο κριθάρι 49-60%, στο σκληρό σιτάρι 50%, στο μαλακό κριθάρι 50-60%, στον αρακά 70-80%, κ.τ.λ.. Ανάλογα με τη διάρθρωση οι απώλειες είναι μικρότερες(-25%) στις μικτή εκμετάλλευση (πολυκαλλιέργεια με εκτροφή) συγκριτικά με τις εκμεταλλεύσεις μονοκαλλιέργειας (-47%).

Από τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών βιολογικών εκμεταλλεύσεων προκύπτει ότι η οικονομική τους απόδοση για δεδομένη έκταση, είναι συνήθως αρκετά υψηλότερη των συμβατικών. Από πειραματικές καλλιέργειες μάλιστα προέκυψε ότι η βιολογική γεωργία μπορεί να είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμη ακόμη και χωρίς υψηλότερες επιδοτήσεις. Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου της Μινεσότα, που διήρκησε 18 χρόνια, η βιολογική γεωργία εκτός από περιβαλλοντικά βιώσιμη είναι μακροπρόθεσμα και οικονομικά αποδοτικότερη της συμβατικής. Από την ανάλυση που αφορούσε οργανικές και συμβατικές καλλιέργειες με αμειψισπορά 2ετούς(καλαμπόκι-σόγια) και 4ετούς κύκλου(καλαμπόκι-σόγια-βρώμη-μηδική), προέκυψε ότι η βιολογική καλλιέργεια ήταν σταθερά πιο επικερδής από τη συμβατική ενώ οι κίνδυνοι χαμηλών αποδόσεων ήταν μικρότεροι από αυτούς των συμβατικών. Η παραγωγή σε ποσότητα της βιολογικής καλλιέργειας ήταν χαμηλότερη κατά 3,3% από τη συμβατική καλλιέργεια 4ετούς κύκλου και κατά 22,8% από τη συμβατική καλλιέργεια 2ετούς κύκλου. Λόγω των υψηλότερων τιμών όμως της βιολογικής παραγωγής τα έσοδα/acre ήταν μεγαλύτερα κατά 97% σε σχέση με τη συμβατική 4ετούς κύκλου και 57% σε σχέση με τη συμβατική 2ετούς κύκλου αμειψισποράς. Το κόστος παραγωγής ήταν υψηλότερο κατά 1,2% από αυτό της συμβατικής 4ετούς κύκλου και χαμηλότερο κατά 16,2% από της συμβατικής 2ετούς κύκλου. Οι διαφορές αυτές οφείλονται κυρίως

στο υψηλό κόστος των χημικών ζιζανιοκτόνων της συμβατικής καλλιέργειας 2^ε συγκριτικά με τη μηχανική καταπολέμηση που εφαρμόζεται στη βιολογική.

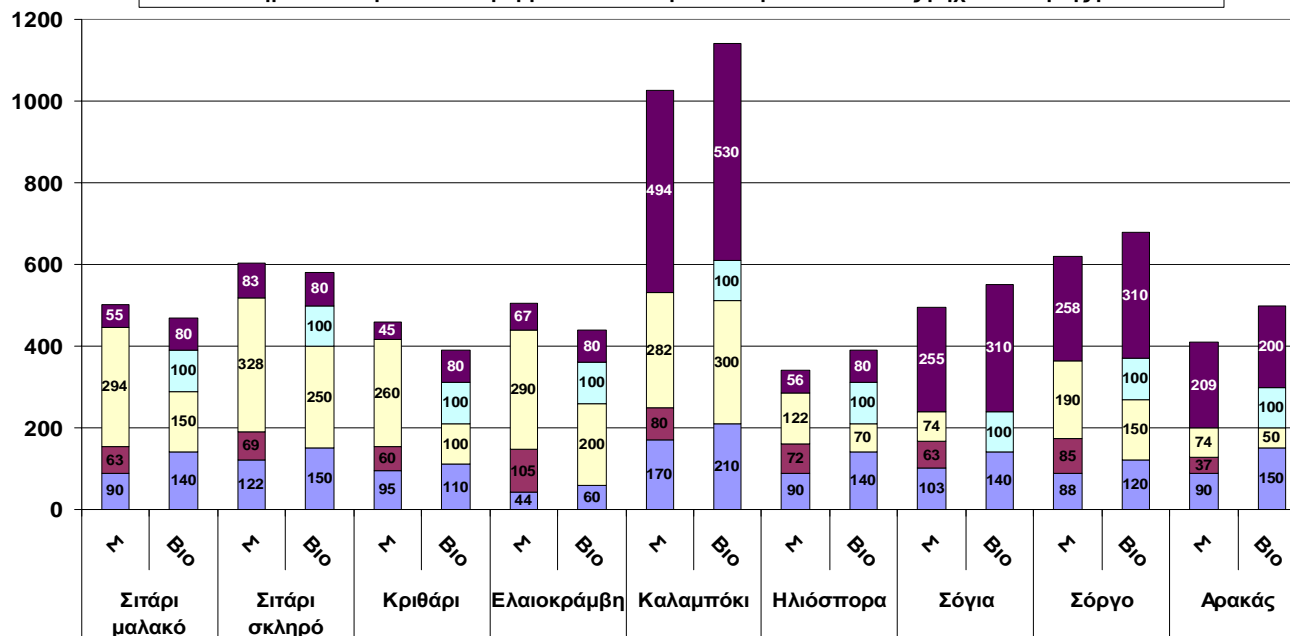
Πηγή: Timothy A. Delbridge, Jeffrey A. Coulter, Robert P. King, Craig C. Sheaffer, and Donald L. Wyse. Economic Performance of Long-Term Organic and Conventional Cropping Systems in Minnesota. *Agronomy Journal*, Sept.-Oct. 2011.

Δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης και χρήση λιγότερων εισροών

Σε μία περίοδο σοβαρής οικονομικής κρίσης όπως αυτή που υφίσταται η χώρα μας, η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην καταπολέμηση της ανεργίας και στην ορθολογικότερη αξιοποίηση των περιορισμένων διαθέσιμων οικονομικών πόρων. Οι θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται στη βιολογική γεωργία είναι περισσότερες σε σχέση με τη συμβατική αφού πολλές εργασίες δεν γίνονται με χημικά αλλά χειρονακτικά ή με μηχανικά μέσα, ενώ αυξάνεται η οικονομική αυτονομία των εκμεταλλεύσεων λόγω των χαμηλότερων εισροών που απαιτούνται. Η δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας ισχύει πράγματι για το σύνολο σχεδόν των βιολογικών καλλιεργειών και αποδεικνύεται από αρκετές μελέτες στις οποίες γίνεται σύγκριση βιολογικών με συμβατικές εκμεταλλεύσεις που έχουν ακριβώς το ίδιο αντικείμενο και βρίσκονται στην ίδια περιοχή, όπου η απασχόληση ανά μονάδα επιφάνειας αυξάνεται από + 20 έως 60% ανάλογα με τα παραγόμενα είδη. Όσον αφορά τις χαμηλότερες εισροές (που στη χώρα μας προέρχονται κυρίως από εισαγωγές), αυτό φαίνεται να ισχύει για όλα σχεδόν τα προϊόντα αφού το κόστος λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων είναι αρκετά χαμηλότερο ενώ οι λοιπές εισροές (κόστος εργασίας, μηχανοποίησης, ασφάλιση παραγωγής, κ.τ.λ.) είναι υψηλότερες στη βιολογική παραγωγή.

Ανάλυση Εισροών Βιολογικής και Συμβατικής παραγωγής(σε €/Ha)

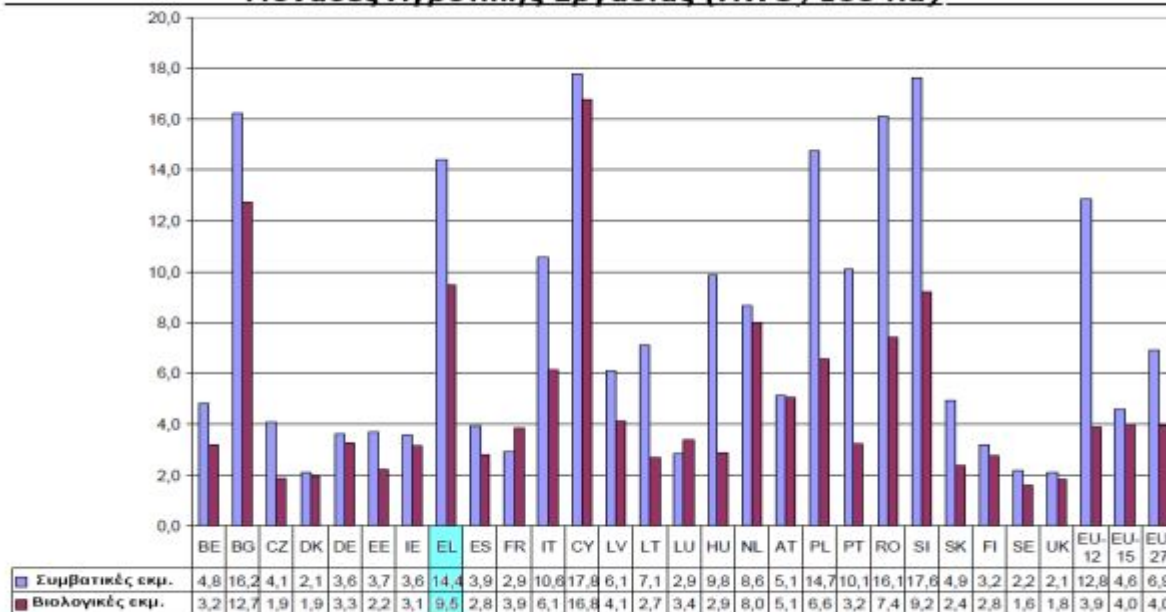
Πιστοποιημένοι σπόροι Φυτοφάρμακα Λιπάσματα Πρόσθετο κόστος μηχανοποίησης βιο Λοιπά

Πηγή: ITAB / Arvalis-Institut du Végétal, 2010

Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ε.Ε. παρουσιάζουν μια διαφορετική εικόνα ή οποία όμως δεν εκφράζει την πραγματικότητα αφού παρουσιάζονται τα μέσα μεγέθη των εκμεταλλεύσεων χωρίς να λαμβάνονται υπόψη το είδος και η διάρθρωση της παραγωγής, δηλαδή δεν συγκρίνονται ομοειδείς παραγωγές.

Απασχόληση σε βιολογικές και συμβατικές εκμεταλλεύσεις σε ετήσιες Μονάδες Αγροτικής Εργασίας (AWU / 100 Ha)

Πηγή: Farm Structure Survey (2007). AWU: Annual Work Unit (1.800 ώρες ή 225 ημέρες βάρης εργασίας ετησίως)

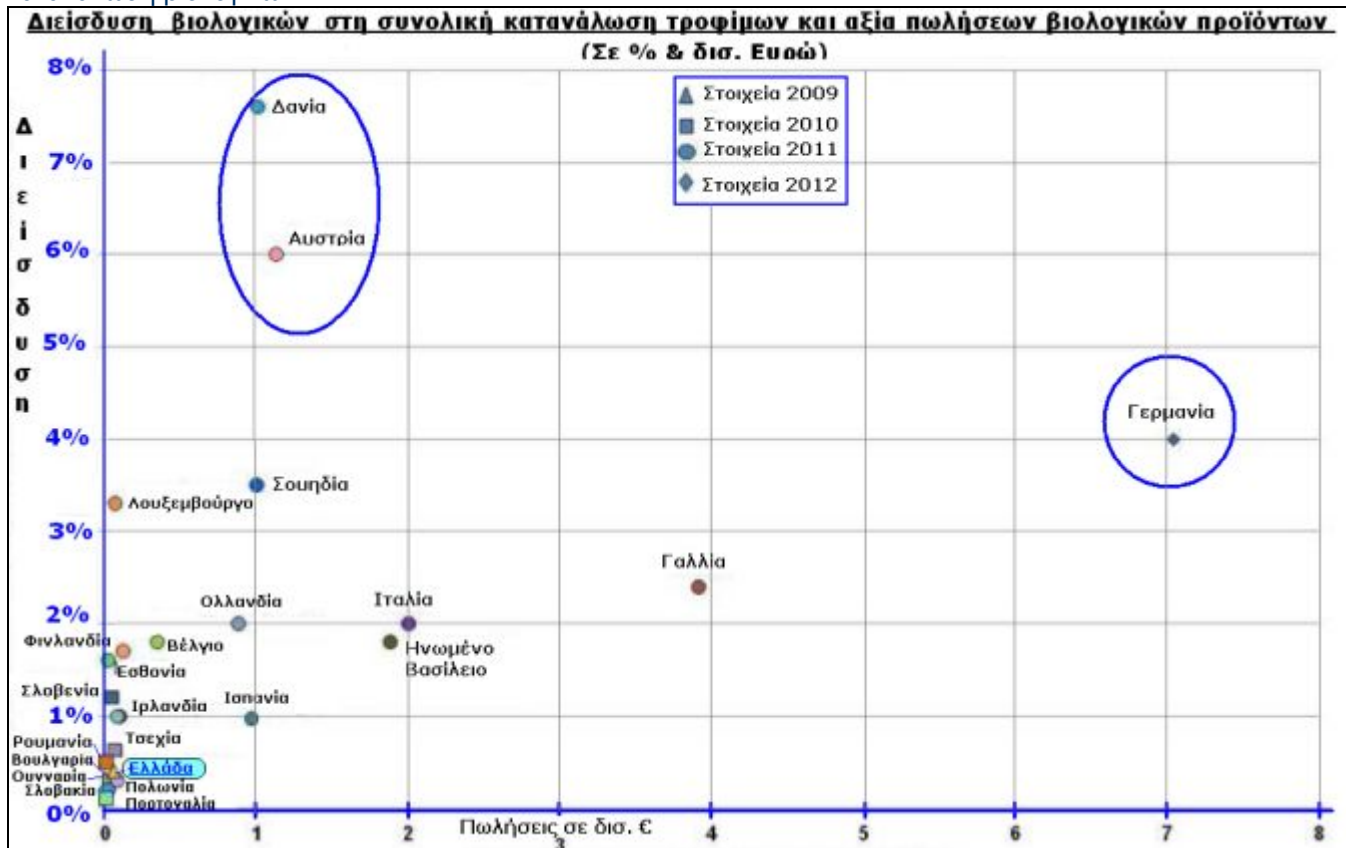
Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της έρευνας διάρθρωσης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων (2007), η μέση απασχόληση ανά 100 εκτάρια στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις ήταν κατά 42% χαμηλότερη σε σχέση με τις συμβατικές στην Ε.Ε. των 27 και κατά 32% χαμηλότερη στη χώρα μας. Παρατηρούνται επίσης σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. που δεν δικαιολογούνται από το διαφορετικό βαθμό εκμηχάνισης ή τη διάρθρωση της βιολογικής παραγωγής σε κάθε χώρα. Έτσι η απαιτούμενη απασχόληση/100 Ha στη χώρα μας είναι περίπου τριπλάσια σε σχέση με τη Γερμανία ή τη Γαλλία και πενταπλάσια σε σχέση με τη Δανία.

Από όλες τις μελέτες που έχουν γίνει σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Μ. Βρετανία, Γερμανία και Γαλλία) αλλά και στις ΗΠΑ προκύπτει ότι οι βιολογικές εκμεταλλεύσεις είναι υψηλότερης έντασης εργασίας από τις συμβατικές. Οι περισσότερες θέσεις εργασίας στη βιολογική γεωργία, σε σχέση με τη συμβατική, συνδέονται όχι μόνο με τη μεγαλύτερη χρησιμοποίηση μηχανικών ή χειρονακτικών μεθόδων φυτοπροστασίας ή την αμειψισπορά αλλά και με την παράλληλη ενασχόληση των βιοκαλλιεργητών με περισσότερα στάδια της αλυσίδας παραγωγής, όπως τη μεταποίηση, την προβολή και τη λιανική πώληση. Σύμφωνα με την έρευνα του Πανεπιστημίου του Essex που έγινε για λογαριασμό της Soil Association το 2006, το ποσοστό των βιοκαλλιεργητών που είχαν μεταποιητική δραστηριότητα ήταν τριπλάσιο από αυτό των συμβατικών παραγωγών.

Σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης της εγχώριας αγοράς

Παρά την οικονομική κρίση, τα περιθώρια ανάπτυξης της εγχώριας αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι σημαντικά, διότι η διείσδυση των βιολογικών στη συνολική κατανάλωση τροφίμων είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Το συνολικό μέγεθος της Ελληνικής αγοράς εκτιμάται σε λιγότερο από 200 εκ. ευρώ, εκ των οποίων περισσότερο από 60% αφορά εισαγόμενα βιολογικά τρόφιμα που θα μπορούσαν να παραχθούν εύκολα στη χώρα μας.

Η χαμηλή συμμετοχή των βιολογικών στη συνολική κατανάλωση τροφίμων, ακόμη και σε είδη όπως το ελαιόλαδο, το κρασί ή τα εσπεριδοειδή, κ.τ.λ. όπου παρά την ύπαρξη εγχώριας παραγωγής δεν υπερβαίνει το 1%, οφείλεται κυρίως στην ανεπαρκή ενημέρωση των καταναλωτών για τα οφέλη που προκύπτουν από την κατανάλωση βιολογικών.

Πηγή: Agence Bio 2013

Άλλα προβλήματα που περιορίζουν την ανάπτυξη της αγοράς, είναι η χαμηλή “αναγνωρισιμότητα” των βιολογικών προϊόντων και η χαμηλή προσφορά ιδίως Ελληνικών προϊόντων στα σημεία λιανικής πώλησης. Οι ανεπάρκειες αυτές σε συνδυασμό με τις σχετικά υψηλές τιμές των βιολογικών και τη συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος των μεσαίων στρωμάτων, διατηρούν καθηλωμένη τη ζήτηση δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο (μικρή ζήτηση-χαμηλή προσφορά-υψηλές τιμές και περιορισμένη παρουσία-μικρή ζήτηση). Υπό τις παρούσες συνθήκες το σπάσιμο του φαύλου αυτού κύκλου μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αύξηση της προσφοράς εγχώριων προϊόντων σε λογικές τιμές πώλησης και σε αύξηση της παρουσίας τους στα σημεία λιανικής πώλησης. Αυτό μπορεί να γίνει εύκολα εφικτό αφού ο κύκλος των συνειδητοποιημένων αγοραστών διευρύνεται λόγω της καλύτερης ενημέρωσης ιδίως των καταναλωτών νεότερων ηλικιών και υψηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου, ενώ η ζήτηση για Ελληνικά βιολογικά προϊόντα καθημερινής κατανάλωσης όπως λαχανικά, φρούτα και όσπρια, παραμένει ακόρεστη. Η αύξηση και η διεύρυνση της προσφοράς φρέσκων Ελληνικών προϊόντων σε περισσότερα σημεία λιανικής (επαρχιακά και συνοικιακά Σ/Μ, βιολογικές ή και συμβατικές λαϊκές, κ.τ.λ.) μπορεί να αποτελέσει τον καταλύτη για τον απεγκλωβισμό της εγχώριας αγοράς και την αύξηση της διείσδυσης των βιολογικών σε ευρύτερες καταναλωτικές ομάδες.

Θετικές εξελίξεις και ευνοϊκές συνθήκες για διείσδυση Ελληνικών προϊόντων στις ώριμες αγορές

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της KEN Research αναμένονται τα επόμενα χρόνια(2013-2016) υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της αγοράς βιολογικών προϊόντων σε παγκόσμιο επίπεδο. Για την Βόρεια Αμερική προβλέπεται μέση ετήσια αύξηση 9,4% λόγω κυρίως των πρωτοβουλιών της κυβέρνησης για ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σε διατροφικά θέματα. Στην Ευρώπη με τη βελτίωση της κοινοτικής νομοθεσίας, την ανάληψη κυβερνητικών πρωτοβουλιών για την ενθάρρυνση της κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων και την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για το περιβάλλον προβλέπεται μέση ετήσια αύξηση 7,5%. Εξαιρετικά υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης προβλέπονται για πολλές Ασιατικές χώρες, ιδίως τη Σιγκαπούρη, τη Μαλαισία και την Ταϊβάν ενώ πολύ ικανοποιητικοί ρυθμοί προβλέπονται επίσης για την Κίνα και την Ινδία όπου την τελευταία 2ετία σημειώνεται σημαντική πρόοδος στη βιολογική γεωργία.

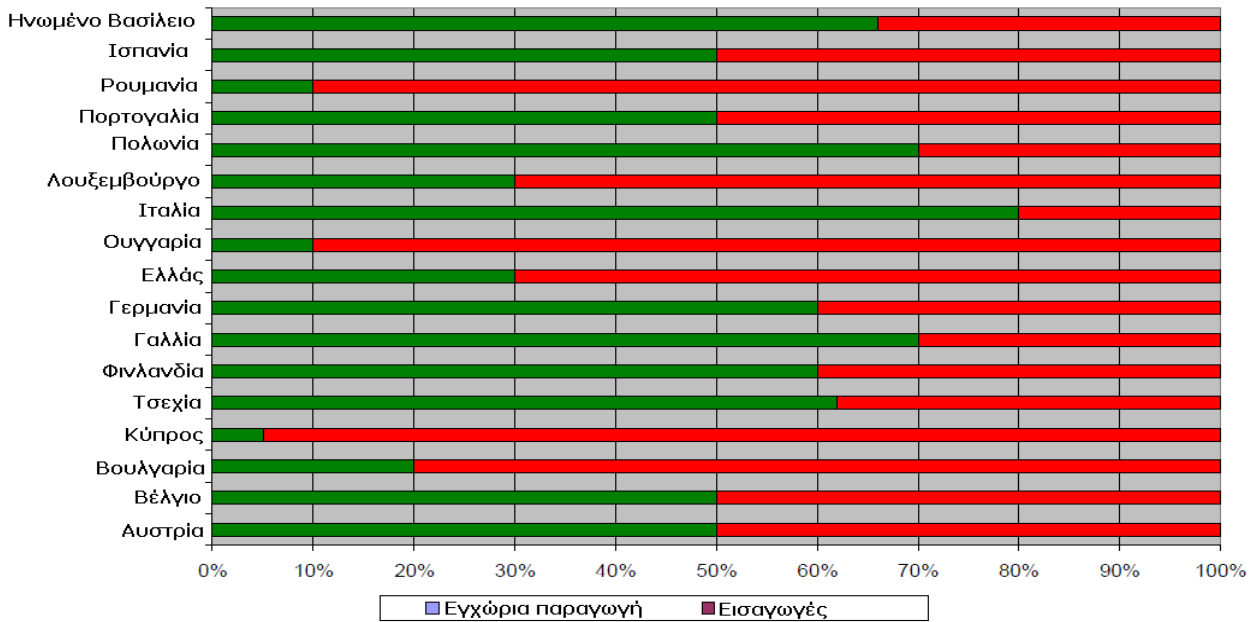
Οι εξελίξεις στις σημαντικότερες αγορές βιολογικών προϊόντων της Ευρώπης είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για να επιχειρηθεί μαζική διείσδυση Ελληνικών προϊόντων σ' αυτές, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι η χώρα μας θα αυξήσει σημαντικά την παραγωγή της.

Η ζήτηση για βιολογικά προϊόντα παραμένει υψηλή και δεν φαίνεται να επηρεάζεται από την οικονομική κρίση (με εξαίρεση την Αγγλία) ενώ τα περιθώρια διεύρυνσης της αγοράς παραμένουν υψηλά.

Στις ώριμες αγορές (Γερμανία, Γαλλία, Μ. Βρετανία, Ελβετία, Δανία) υπάρχει έντονη τάση εγκατάλειψης των μεγάλων σημάτων που στηρίζονται σε υψηλή διαφημιστική δαπάνη και επιστροφής στην αυθεντικότητα, σε προϊόντα μικρών παραγωγών με απλούστερες συσκευασίες (χειροποίητες) και υψηλό βαθμό διαφοροποίησης. Η ανάγκη διαφοροποίησης είναι τεράστια και οι συνειδητοποιημένοι καταναλωτές που πραγματοποιούν και το μεγαλύτερο ποσοστό των συνολικών αγορών, αναζητούν όλο και περισσότερο χαρακτηριστικά που συνδέονται με όραμα, νοσταλγία, κοινωνική ευαισθησία, κ.τ.λ.. Ενδεικτικό της τάσης αυτής είναι οι εκρηκτικοί ρυθμοί αύξησης της ζήτησης για προϊόντα με την ένδειξη, «σπιτικό», «οικογενειακή παραγωγή», «συνεταιριστικό», «χειροποίητο», «Π.Ο.Π.», «αλληλέγγυο εμπόριο», κ.τ.λ., που σε ορισμένες κατηγορίες υπερβαίνει το 50%. Οι τάσεις αυτές δημιουργούν ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα για τη χώρα μας, η οποία διαθέτει ιδιαίτερες όπως η μεγάλη βιοπικιλότητα, ευνοϊκές κλιματικές και γεωμορφολογικές συνθήκες για παραγωγή υψηλής ποιότητας βιολογικών προϊόντων, εξαιρετική κατάσταση περιβάλλοντος σε αρκετές περιοχές, περιορισμένη παραγωγή, μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, υψηλή αναγνωρισιμότητα τοπικών προϊόντων(νησιά, ορεινές, ιστορικές περιοχές, κ.τ.λ.). Η αξιοποίηση των χαρακτηριστικών αυτών μπορεί να επιτρέψει την δημιουργία μιας ανταγωνιστικής βιολογικής γεωργίας προσανατολισμένης στην ποιότητα και στην υψηλή διαφοροποίηση των προϊόντων.

Άλλο θετικό στοιχείο που τεκμηριώνει την δυνατότητα εξαγωγικών διεξόδων για τα Ελληνικά βιολογικά προϊόντα είναι τα πολύ χαμηλά ποσοστά κάλυψης της ζήτησης από εγχώρια παραγωγή στις σημαντικότερες Ευρωπαϊκές αγορές.

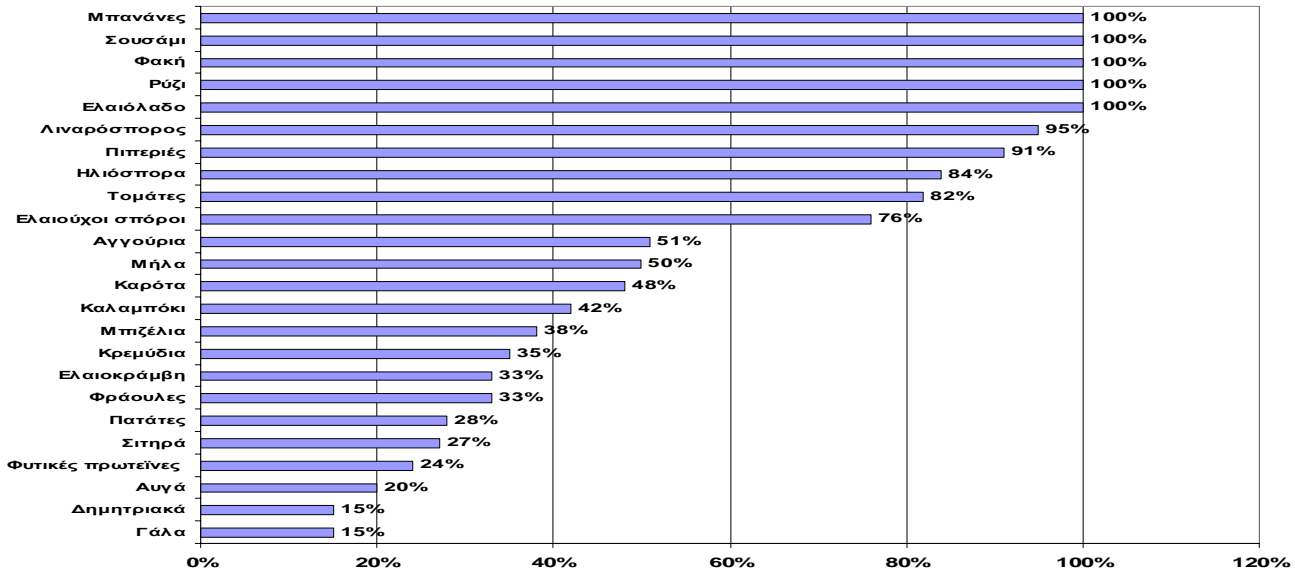
Κάλυψη της εγχώριας κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων από εισαγωγές και εγχώρια παραγωγή (σε ποσοστό %)

Πηγή: An analysis of the EU organic sector, European Comm., DG for Agriculture and Rural Development, J2010

Η αυξανόμενη ζήτηση για μεσογειακά προϊόντα (φρούτα, λαχανικά, βότανα, λάδι, κ.τ.λ.) στις ανεπτυγμένες αγορές και η αδυναμία κάλυψης της από εγχώρια παραγωγή (λόγω κλιματολογικών συνθηκών), συνηγορεί επίσης για την επιτυχία ενός μελλοντικού Ελληνικού εξαγωγικού εγχειρήματος.

Ποσοστό κάλυψης της Γερμανικής κατανάλωσης από εισαγόμενα βιολογικά προϊόντα

Πηγή: Γραφείο ΟΕΥ Μονάχου, 06.02.2013

Υιοθέτηση πολιτικών φιλικών προς τη βιολογική γεωργία

Η εντατικοποίηση της αγροτικής παραγωγής σε παγκόσμιο επίπεδο με τη χρήση χημικών και μηχανημάτων οδήγησε σε θεαματική αύξηση της παραγωγικότητας αλλά παράλληλα δημιούργησε τραγικά αδιέξοδα που θέτουν πλέον υπό αμφισβήτηση το μέλλον της γεωργίας. Ο σωρευτικός χαρακτήρας προβλημάτων όπως η υποβάθμιση των εδαφών, η καταστροφή της βιοποικιλότητας, η μόλυνση των υδάτινων πόρων, η ερημοποίηση περιοχών, οι αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων και γενικότερα η διατάραξη της φυσικής

ισορροπίας δημιουργεί τεράστια εξωτερικά κόστη που καθιστούν εξαιρετικά αμφίβολη τη μελλοντική βιωσιμότητα της γεωργίας με τη σημερινή της μορφή. Η συμβολή της βιολογικής γεωργίας στην υπέρβαση των αδιεξόδων μπορεί να είναι καθοριστική αφού σύμφωνα με τον FAO επιδρά θετικά σε μία σειρά κρίσιμων περιβαλλοντικών παραμέτρων:

Αύξηση της γονιμότητας του εδάφους: Το έδαφος στα βιολογικά αγροκτήματα διατηρείται σε καλύτερη ποιότητα, είναι πλουσιότερο σε οργανική ύλη, έχει υψηλότερη μικροβιακή δραστηριότητα, περισσότερους γαισκόκληκες, καλύτερη δομή, μικρότερη πυκνότητα, ευκολότερη διεισδυτικότητα, κ.τ.λ..

Υψηλότερη ενεργειακή απόδοση: Εκτιμάται ότι η βιολογική γεωργία μειώνει τις απαιτήσεις ενέργειας κατά 25 έως 50% σε σχέση με τη συμβατική.

Υψηλότερη δέσμευση άνθρακα: Η καθαρή δέσμευση άνθρακα στα βιολογικά αγροκτήματα υπολογίστηκε σε 402 Kg/Ha ενώ τα συμβατικά είχαν καθαρή απώλεια 202 kg.

Μικρότερη ρύπανση των υπογείων υδάτων: Τα νιτρικά άλατα που διηθούνται στα υπόγεια ύδατα σε μία περίοδο 5ετίας στα συμβατικά αγροκτήματα είναι κατά 60% υψηλότερα σε σχέση με τα βιολογικά.

Περισσότερη κατακράτηση νερού: Λόγω της δομής και της αυξημένης οργανικής ύλης υπάρχει μεγαλύτερη κατακράτηση βρόχινου νερού και μειώνεται ο κίνδυνος πλημμυρών.

Αύξηση της εδαφοπανίδας: Βελτίωση της εδαφοπανίδας κατά 148%.

Μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στις κλιματικές αλλαγές: Η μεγάλη βιοποικιλότητα αυξάνει την αντοχή των καλλιεργειών στις κλιματικές αλλαγές και τις διακυμάνσεις της θερμοκρασίας.

Μείωση της διάβρωσης των εδαφών: Λόγω της βελτίωσης της ποιότητας των εδαφών μειώνεται δραστικά η διάβρωση που προκαλείται από τον αέρα, το νερό και την υπερβόσκηση.

Υπό τις συνθήκες που προαναφέρθηκαν, η "βιώσιμη ανάπτυξη" δεν θεωρείται πλέον σαν το ουτοπιστικό όραμα κάποιων ιδεολόγων αλλά μετατρέπεται στον κυρίαρχο στόχο κυβερνήσεων, υπερεθνικών οργανισμών ή ακόμη και μεγάλων εταιριών του αγροβιομηχανικού τομέα. Η εξ ανάγκης θετική στάση των κέντρων λήψης αποφάσεων απέναντι στη βιολογική γεωργία, δημιουργεί σοβαρές προϋποθέσεις για την εφαρμογή εθνικών ή υπερεθνικών πολιτικών στήριξης και ανάπτυξης του κλάδου.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ε.Ε. "οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη" (Άρθρο 11) ενώ: "Κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής της Ένωσης στους τομείς της γεωργίας, κ.τ.λ. η Ένωση και τα κράτη μέλη λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων ως ευαίσθητων όντων ...κ.τ.λ. (Άρθρο 13).

Λόγω της εφαρμογής του άρθρου 11 (Αρχή της ενσωμάτωσης), το 30% των ενισχύσεων του πρώτου πυλώνα της ΚΑΠ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, συνδέονται υποχρεωτικά με παραγωγή φιλική προς το περιβάλλον, αποκατάσταση, διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από γεωργία και δασοκομία, προαγωγή της αποτελεσματικότητας των πόρων (resource efficiency) και μετάβαση σε οικονομία χαμηλού διοξειδίου του άνθρακα που προσαρμόζεται αλλά και αποτρέπει την κλιματική αλλαγή στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας. Στόχος των ανωτέρω είναι η μείωση των παραγόμενων από τη γεωργία, αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, της διάβρωσης και καταστροφής του εδάφους, της ρύπανσης των υδάτων και της ατμόσφαιρας και η συμβολή στην προστασία των οικοτόπων και της βιοποικιλότητας. Σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού του Γεωργικού Ταμείου καλύπτονται τα έξοδα ή οι απώλειες εισοδήματος των αγροτών λόγω επενδύσεων στη βιολογική γεωργία ενώ προβλέπονται δασοπεριβαλλοντικές δράσεις που προστατεύουν το περιβάλλον και το κλίμα, ενισχύσεις για κόστη ή απώλεια εισοδήματος από γεωργικές δραστηριότητες σε περιοχές Natura 2000 ή λόγω της Οδηγίας πλαίσιο για τα νερά, κ.τ.λ..

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός τροφίμων και γεωργίας υιοθετεί επίσης ιδιαίτερα ευνοϊκή στάση απέναντι στη βιολογική γεωργία, αφού θεωρεί ότι αυτή αποτελεί το σημαντικότερο μέσο για την αειφόρο ανάπτυξη. Σύμφωνα με τα σενάρια του προγράμματος SOL-m του FAO που στηρίζεται στην ανάλυση και προβολή των οικονομικών, πληθυσμιακών, οικονομοτεχνικών, τεχνολογικών και γεωμορφολογικών στοιχείων όλων των χωρών μελών του, το 2050 το μεγαλύτερο μέρος των διατροφικών αναγκών της ανθρωπότητας θα μπορεί να καλύπτεται από βιολογική παραγωγή, υπό την βασική προϋπόθεση ότι θα μειωθεί η κατανάλωση ζωικών πρωτεϊνών. Στα διάφορα σενάρια προβλέπεται ότι το σύνολο της αγροτικής παραγωγής των ανεπτυγμένων χωρών θα είναι βιολογική και των αναπτυσσομένων μη πιστοποιημένη βιολογική χαμηλών εισροών.

Σενάρια του FAO για την Αειφόρο ανάπτυξη σύμφωνα με το πρόγραμμα SOL-m (για το 2050 με βάση τα δεδομένα του 2011-2012)

Σύμφωνα με τον FAO "Το 2050 θα είναι εφικτό να τραφεί ο κόσμος βιολογικά, υπό την προϋπόθεση ότι θα καταναλώνουμε λιγότερο κρέας. Δεν θα υπάρξει ανάγκη για περισσότερες εκτάσεις γής αν καταργηθούν οι σύνθετες ζωοτροφές."

Δείκτες	Μονάδα		SCENARIO_1	SCENARIO_2	SCENARIO_3	SCENARIO_4	SCENARIO_5	SCENARIO_6
Αγροτική γή	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 101.2%	➡ 98.3%	➡ 98.4%	➡ 105.6%	➡ 98.4%
Πληθυσμός ανθρώπων	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 136.5%	➡ 136.5%	➡ 136.5%	➡ 136.5%	➡ 136.5%
Διαθέσιμη δ/τραφική ενέργεια για τον παγκόσμιο πληθυσμό	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 106.5%	➡ 118.0%	➡ 136.6%	➡ 116.6%	➡ 132.8%
Διαθέσιμες τροφικές πρωτεΐνες για την ανθρ. κατανάλωση	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 108.8%	➡ 108.1%	➡ 154.6%	➡ 108.0%	➡ 146.0%
Συμμετοχή των ζωικών προϊόντων	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 106.6%	➡ 57.2%	➡ 30.5%	➡ 51.5%	➡ 31.4%
Συμμετοχή των φυτικών προϊόντων	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 99.3%	➡ 107.6%	➡ 112.2%	➡ 108.6%	➡ 112.0%
Πλεόνασμα Αζώτου	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 118.2%	➡ 102.3%	➡ 90.6%	➡ 53.0%	➡ 41.2%
Πλεόνασμα Φωσφόρου	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 85.7%	➡ 106.7%	➡ 104.9%	➡ 38.2%	➡ 57.0%
Χρήση Ενέργειας	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 110.2%	➡ 98.4%	➡ 94.1%	➡ 104.0%	➡ 86.8%
Δυναμικό Υπερθέρμανσης του πλανήτη(GWP)	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 124.8%	➡ 107.4%	➡ 92.9%	➡ 80.5%	➡ 66.2%
Δυναμική Υποβάθμιση του Εδάφους	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 116.8%	➡ 96.0%	➡ 96.8%	➡ 131.7%	➡ 95.0%
Πίεση Αποψίλωσης των δασών	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ > 200.0%	➡ < -200.0%	➡ < -200.0%	➡ > 200.0%	➡ < -200.0%
Δυναμική Τοξικότητα	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 109.2%	➡ 96.5%	➡ 98.2%	➡ 93.2%	➡ 95.6%
Υπερεκμετάλλευση Λειμώνων	% σε σχέση με το έτος βάσης	➡	100.0%	➡ 133.6%	➡ 120.9%	➡ 101.0%	➡ 120.1%	➡ 100.7%
Βιοποικιλότητα	Ποιοτική τάση	➡		➡	➡	➡	➡	➡

Πηγή: FAO: Sustainability and Organic Livestock modeling (SOL-m), **Στοιχεία** 2013

Σε εθνικό επίπεδο τίθενται επίσης από αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες φιλόδοξοι στόχοι για μείωση της συνολικής κατανάλωσης χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων κατά 50% μέχρι το 2020 και αύξηση των βιολογικών εκτάσεων στο 20% των συνολικά καλλιεργούμενων.

Προβλήματα

Τα σημαντικότερα προβλήματα που περιορίζουν την ανάπτυξη είναι οι χαμηλότερες αποδόσεις σε σχέση με τη συμβατική γεωργία, η υψηλή εξάρτηση της παραγωγής από τις επιδοτήσεις, το μικρό μέγεθος και το περιορισμένο εύρος της εγχώριας αγοράς και οι υψηλές τιμές που περιορίζουν τη διεύρυνση της, η ανεπάρκεια των δικτύων διανομής και ο ανταγωνισμός τιμών από χώρες χαμηλού κόστους.

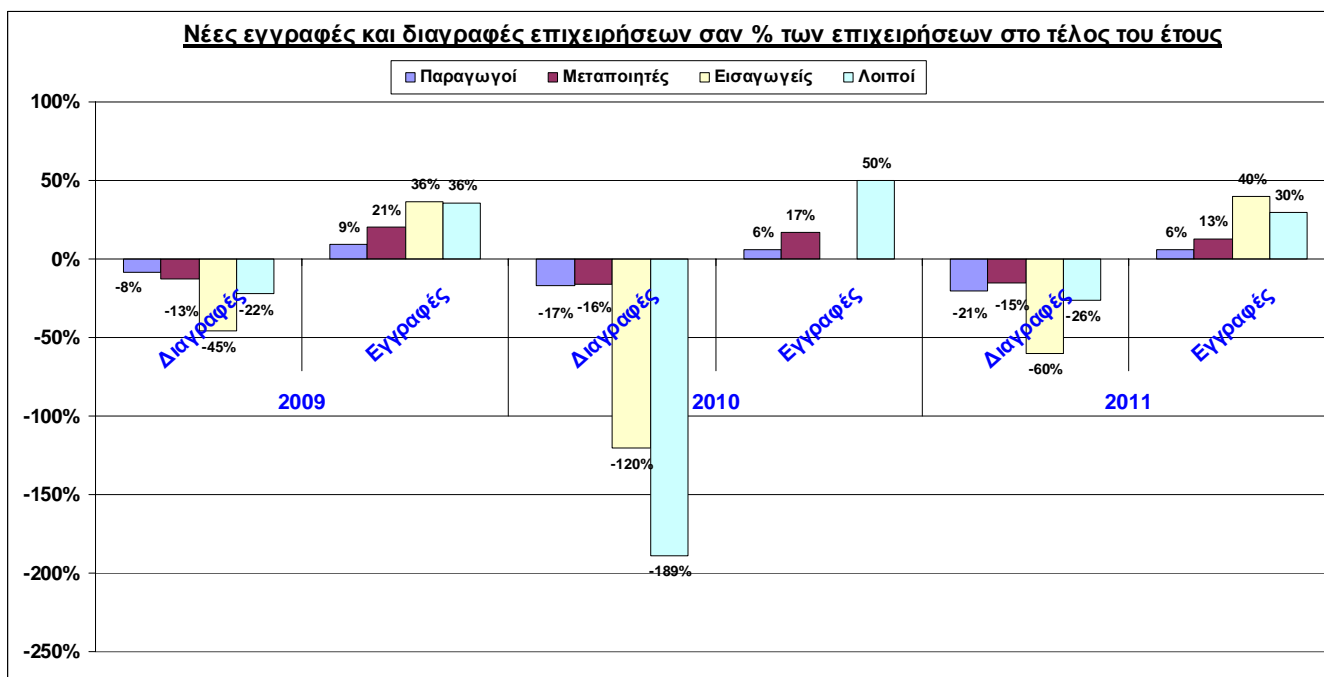
Χαμηλή εγχώρια παραγωγή και ευκαιριακή νοοτροπία

Ένα σημαντικό πρόβλημα της Ελληνικής βιολογικής παραγωγής είναι η μικρή γκάμα διαθέσιμων προϊόντων που περιορίζει την διεύρυνση της αγοράς. Σε όλα σχεδόν τα προϊόντα, ιδιαίτερα όμως στα κτηνοτροφικά (γάλα, τυροκομικά, κρέατα), στα όσπρια και τα φρούτα, η Ελληνική παραγωγή αδυνατεί να καλύψει την εγχώρια ζήτηση, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει παρουσία τους στα σημεία λιανικής πώλησης κατά τη μεγαλύτερη περίοδο του έτους. Επίσης λόγω της ανυπαρξίας αποτελεσματικών δικτύων τυποποίησης -διανομής και της

εποχικότητας της παραγωγής παρουσιάζονται τεράστιες ελλείψεις ακόμη και σε νωπά βιολογικά λαχανικά που η παραγωγή τους δεν είναι ιδιαίτερα απαιτητική σε τεχνογνωσία.

Οι ανεπάρκειες αυτές έχουν σαν αποτέλεσμα η παραγωγή να καλύπτει ποσοστό μικρότερο του 30 % της συνολικής εγχώριας ζήτησης βιολογικών προϊόντων με το υπόλοιπο 70% να καλύπτεται από εισαγόμενα προϊόντα τα οποία όμως δεν χαίρουν ιδιαίτερης υπόληψης στους Έλληνες καταναλωτές οι οποίοι προτιμούν τα εγχώρια συμβατικά που είναι φρεσκότερα και θεωρούνται πιο αξιόπιστα.

Από την ανάλυση των καλλιεργειών του 2011 προκύπτει ότι περισσότερο από 80% των βιολογικών εκτάσεων καλύπτονταν από “εύκολες” καλλιέργειες που δεν απαιτούν ιδιαίτερη φροντίδα ή τεχνογνωσία ενώ σύμφωνα με γνώστες του χώρου, απροσδιόριστος αριθμός αγροτεμαχίων που έχουν πιστοποιηθεί σαν βιολογικά ήταν εγκαταλελειμμένα και εντάχθηκαν στο πρόγραμμα λόγω των επιδοτήσεων. Από την εξέταση των εισροών-εκροών του μητρώου επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη βιολογική παραγωγή προκύπτει εύκολα η ευκαιριακή νοοτροπία των επιχειρηματιών και ιδιαίτερα αυτών που ασχολούνται με τη διακίνηση. Την 4ετία 2008-2011 διαγράφηκαν συνολικά 11.227 επιχειρήσεις σε σύνολο 23.208 επιχειρήσεων (μέσος όρος 4ετίας), δηλαδή ποσοστό 48% του συνόλου ενώ εντάχθηκαν 6.813 νέες (ποσοστό 29%). Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ανά δραστηριότητα οι νέες εγγραφές και οι διαγραφές της τελευταίας 3ετίας σαν ποσοστό του αριθμού επιχειρήσεων στο τέλος του έτους, από την πορεία των οποίων είναι εμφανής η αδυναμία των Ελλήνων παραγωγών να αξιοποιήσουν μία μακροχρόνια διαδικασία διαρκούς μάθησης, που αποτελεί βασική προϋπόθεση επιτυχούς δραστηριοποίησης στη βιολογική παραγωγή.

Πηγή: Υπ. Αγρ. Αναπτ. & Τροφίμων.

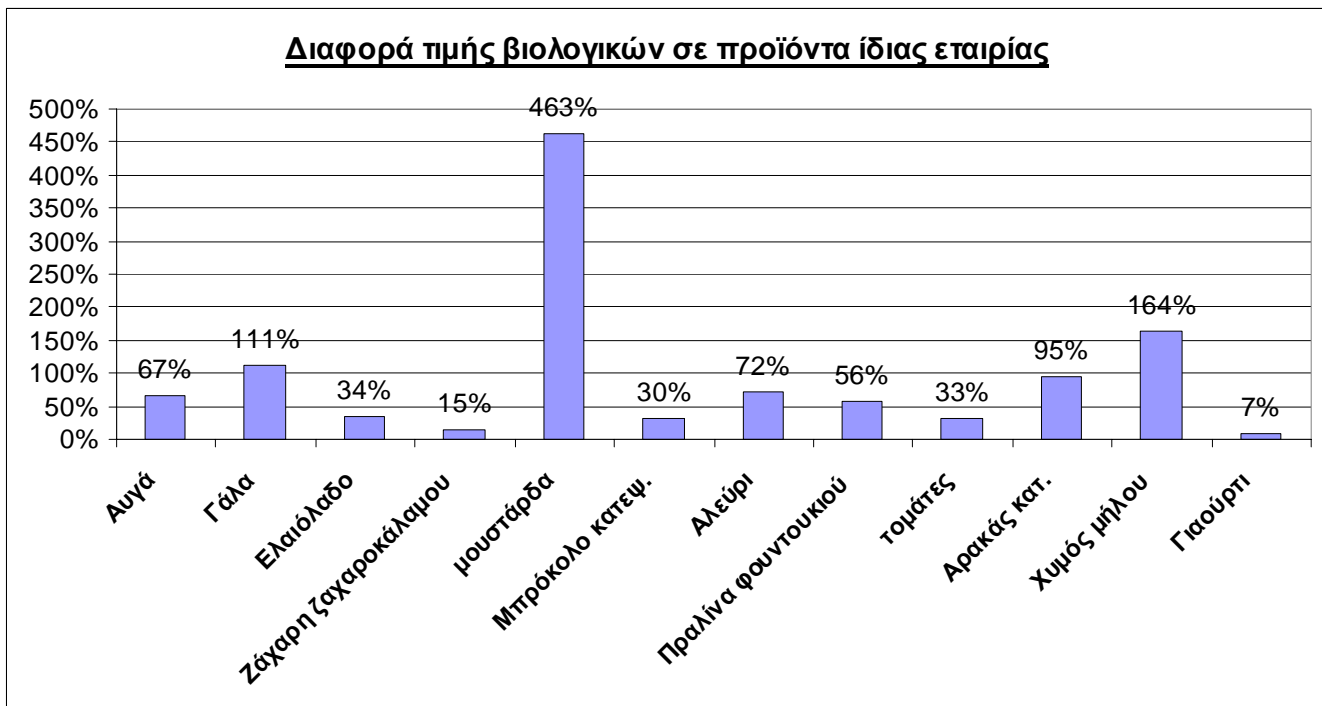
Η έλλειψη τεχνογνωσίας, κυρίως όμως η απουσία ιδεολογικών και συναισθηματικών κινήτρων, φαίνεται να αποτελούν τους σημαντικότερους λόγους της χαμηλής ανάπτυξης του κλάδου στη χώρα μας. Η ιστορική εμπειρία έδειξε ότι η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας διεθνώς στηρίχθηκε, στις πρώτες φάσεις τουλάχιστον, στις ιδέες του βιολογικού κινήματος και σε πολύ μικρότερο βαθμό στα οικονομικά κίνητρα. Σαν δραστηριότητα η βιολογική γεωργία, παρουσιάζει στοιχεία και χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από τη συμβατική τόσο σε επίπεδο μεθόδων παραγωγής όσο και επιχειρηματικής λογικής. Τα στοιχεία αυτά είναι η στράτευση σε κοινωνικά οράματα, η ορθολογικότερη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, η τήρηση αυστηρών προδιαγραφών διασφάλισης της ποιότητας, ο προσανατολισμός προς την αγορά και σε σημαντικό βαθμό στη μεγιστοποίηση του οικονομικού αποτελέσματος με όσο είναι δυνατόν μικρότερες εισροές. Σαν δραστηριότητα είναι εντάσεως εργασίας και γνώσης, ενώ η συμβατική είναι κυρίως εντάσεως εισροών με συνέπεια να απαιτείται υψηλή και διαρκής δέσμευση του βιοκαλλιεργητή, όχι μόνο στα διάφορα στάδια της

παραγωγικής διαδικασίας αλλά και στη συνεχή εκπαίδευση-ενημέρωση του ή στον πειραματισμό για εξεύρεση πρακτικών λύσεων αντιμετώπισης καθημερινών προβλημάτων (καταπολέμηση ζιζανίων, ασθενειών, προώθηση πωλήσεων, κ.τ.λ.). Αν και δεν υπάρχουν αναλυτικά στατιστικά στοιχεία που να επιτρέπουν τη διερεύνηση του τυπικού προφίλ των βιοκαλλιεργητών, διάφορες έρευνες έδειξαν ότι αυτοί είναι κατά κανόνα υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου, πιο ενημερωμένοι και περισσότερο στρατευμένοι σε κοινωνικά θέματα, είναι νεότερης ηλικίας, διαθέτουν μικρότερη αγροτική εμπειρία αλλά είναι πλέον ορθολογικοί από τους συμβατικούς καλλιεργητές. Διαθέτοντας ισχυρά ιδεολογικά και συναισθηματικά κίνητρα (προσωπική ολοκλήρωση, σεβασμός της φύσης, αναζήτηση ποιότητας ζωής, δικαιότερης κοινωνίας, κ.τ.λ.), είναι γενικά πιο επίμονοι, καινοτόμοι και ανθεκτικοί στις απογοητεύσεις συγκριτικά με τους παραδοσιακούς αγρότες.

Υψηλές τιμές λιανικής των βιολογικών προϊόντων

Οι υψηλές τιμές λιανικής θεωρούνται από τους καταναλωτές σαν το σοβαρότερο μειονέκτημα των βιολογικών προϊόντων που περιορίζει τις αγορές ιδίως των μη συνειδητοποιημένων και ευκαιριακών καταναλωτών. Ο παράγων «τιμή» λειτουργεί ανασταλτικά στους συνειδητοποιημένους καταναλωτές όταν η διαφορά τιμής ξεπερνά το ψυχολογικό όριο του 25-35% (ανάλογα με το προϊόν) ενώ είναι εντελώς αποτρεπτικός στους μη συνειδητοποιημένους ή ευκαιριακούς αγοραστές βιολογικών προϊόντων.

Από όλες σχεδόν της έρευνες αγοράς που έχουν γίνει τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, προκύπτουν μεγάλες διαφορές τιμών που δεν δικαιολογούνται πάντα από το υψηλότερο κόστος παραγωγής-επεξεργασίας ή τις μικρότερες αποδόσεις των βιολογικών καλλιεργειών. Από έρευνα που πραγματοποιήσαμε τον Φεβρουάριο του 2013 (26 και 27/2) σε δύο μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ, για περίπου 110 βιολογικά προϊόντα διαπιστώσαμε διαφορές από -8,5% μέχρι +463% σε σχέση με τα ομοειδή συμβατικά.

Διαφορές τιμών σε ομοειδή προϊόντα ίδιας εταιρίας από δειγματοληψία σε 2 μεγάλες αλυσίδες Σ/Μ στις 26-27 Φεβρ. 2013. Σε διαφορετικές συσκευασίες έγινε αναγωγή ανά κιλό.

Πηγή: Piraeus research

Στις περισσότερες περιπτώσεις όμως υπήρχαν προβλήματα συγκρισιμότητας αφού τα προϊόντα δεν ήταν απολύτως όμοια (μέγεθος, συσκευασία, προέλευση, επωνυμία, ημερομηνία λήξης, κ.τ.λ.) που

θα αλλοιώναν τα συμπεράσματά μας. Αναφέρουμε ενδεικτικά ότι επώνυμα συμβατικά όσπρια Ελληνικής προέλευσης είχαν αρκετά υψηλότερες τιμές από επώνυμα βιολογικά εισαγωγής, ενώ επώνυμα βιολογικά ελαιόλαδα εγχώριας παραγωγής είχαν χαμηλότερες τιμές από ομοειδή συμβατικά άλλης εταιρίας. Για τον λόγο αυτό τα στοιχεία που παραθέτουμε αφορούν μόνο επώνυμα προϊόντα ιδίων εταιριών (που παράγουν συμβατικά αλλά και βιολογικά προϊόντα με την ίδια επωνυμία).

Δυσλειτουργίες του συστήματος ένταξης

Στο νέο μηχανογραφημένο σύστημα ένταξης στη δράση 1.1 παρουσιάστηκαν σοβαρές δυσλειτουργίες που είχαν σαν αποτέλεσμα την απόρριψη των περισσότερων αιτήσεων (ιδιαίτερα στον τομέα της ελαιοκομίας) και τη δημιουργία υπερβάλλοντος φόρτου εργασίας για όλους τους εμπλεκόμενους (βιοκαλλιεργητές, σύμβουλοι γεωπόνου, ΟΠΕΚΕΠΕ, Υπ. Αγρ. Ανάπτ. & τροφίμων, περιφερειακές ενότητες, κ.τ.λ.). Τα σημαντικότερα προβλήματα οφείλονται στην αναντιστοιχία των βάσεων δεδομένων(), στον γεωχωρικό έλεγχο των αγροτεμαχίων, στις δυσκολίες συνεργασίας και στην υποστελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών.

Οι κυριότεροι λόγοι απόρριψης των αιτήσεων ήταν ο ελάχιστος αριθμός δέντρων ανά γαιοτεμάχιο, αιτήσεις σε περισσότερες των μία δράσεων ή προσκλήσεων, συμμετοχή σε πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης, χαμηλό ποσοστό του εισοδήματος από αγροτική δραστηριότητα στο συνολικό, αγροτεμάχιο εκτός επιλέξιμης περιοχής, μη ταυτοποίηση αγροτεμαχίου με το αντίστοιχο του έτους αναφοράς, εμφάνιση του ίδιου 13ψήφιου και σε άλλη αίτηση, λάθος κωδικός, κ.τ.λ. Παρατηρήθηκε επίσης το φαινόμενο οριστικής απόρριψης αιτήσεων παραγωγών, παρόλο που ο κωδικός απόρριψης αφορούσε ένα και μόνο αγροτεμάχιο.

Σύμφωνα με ορισμένες πηγές (εμπλεκόμενοι γεωπόνοι, δημοσιογράφοι) εκτιμάται ότι από τους περίπου 14.000 υποψηφίους που ανακοίνωσε το Υπουργείο, μόλις 1500 κρίθηκαν δικαιούχοι (10,7%) ενώ οι υπόλοιποι θα πρέπει να υποβάλουν ενστάσεις υπό την πίεση αυστηρών χρονικών περιθωρίων. Από τις πρώτες αναρτήσεις που έγιναν στις Περιφερειακές Ενότητες Μεσσηνίας, Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Αιτωλοακαρνανίας προκύπτει ότι τα ποσοστά απόρριψης κυμαίνονται από 68 μέχρι 92% με τα μεγαλύτερα προβλήματα να εντοπίζονται στις αιτήσεις για τη νέα 5ετία και στους νομούς της Κρήτης.

Συμπεράσματα

Οι συνθήκες για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στην Ελλάδα είναι θετικές, αφού εκτός των ευνοϊκών κλιματολογικών και εδαφολογικών συνθηκών σε αρκετές περιοχές της χώρας και της αυξανόμενης διεθνούς ζήτησης, υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για επιχειρηματική δραστηριοποίηση στον κλάδο, όχι μόνο από αγρότες αλλά και από κατοίκους αστικών περιοχών ευαισθητοποιημένους σε θέματα περιβάλλοντος.

Οι προοπτικές της Ελληνικής αγοράς παρά την συνεχιζόμενη οικονομική κρίση παραμένουν θετικές υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι θα αυξηθεί η προσφορά εγχώριων προϊόντων. Άλλα θετικά στοιχεία για την ανάπτυξη του κλάδου είναι η αυξανόμενη ελκυστικότητα των βιολογικών προϊόντων λόγω των διατροφικών σκανδάλων και της ευαισθησίας που επιδεικνύουν οι καταναλωτές σε θέματα υγείας, η συμβολή της στην καταπολέμηση της ανεργίας και της έλλειψης οικονομικών πόρων και η υιοθέτηση πολιτικών φιλικών προς τη βιολογική γεωργία, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που περιορίζουν την ανάπτυξη είναι οι χαμηλότερες αποδόσεις σε σχέση με τη συμβατική γεωργία, η έλλειψη τεχνογνωσίας, η υψηλή εξάρτηση της παραγωγής από τις επιδοτήσεις, το μικρό μέγεθος και το περιορισμένο εύρος της εγχώριας αγοράς και οι υψηλές τιμές που περιορίζουν τη διεύρυνση της, η ανεπάρκεια των δικτύων διανομής και ο ανταγωνισμός τιμών από χώρες χαμηλότερου κόστους. Η απουσία ισχυρού οικολογικού και βιολογικού κινήματος στη χώρα μας αποτελεί επίσης καθοριστική αιτία της χαμηλής ανάπτυξης του κλάδου, αφού υπερισχύουν τα οικονομικά και όχι τα ιδεολογικά ή συναισθηματικά κίνητρα.

Τα υπάρχοντά αλλά και τα δυνητικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την βιολογική γεωργία είναι τόσο ισχυρά που η χώρα μας μπορεί να μετατραπεί σε εύλογο χρονικό διάστημα (5ετία) σε «βιολογικό παράδεισο» της Ευρώπης. Αναφέρουμε ενδεικτικά τις άριστες κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες, την πολύ χαμηλή ρύπανση συγκριτικά με άλλες χώρες, την υψηλή ποιότητα των προϊόντων, την μεγάλη διεθνή αναγνωρισιμότητα τους, τις θετικές διαρθρωτικές συνθήκες παραγωγής, την ευκολία και το χαμηλό κόστος μετατροπής μεγάλων εκτάσεων ή εκτροφών σε βιολογικές, κ.τ.λ..

Στη χώρα μας λόγω της ποικιλομορφίας των εδαφών και των μικροκλιμάτων, των εξαιρετικών τοπικών ποικιλιών και των εφαρμοζόμενων τεχνικών καλλιέργειας και συγκομιδής, τα παραγόμενα βιολογικά προϊόντα εκτός από την υψηλή ποιότητα (γεύση, άρωμα, χρώμα, οργανοληπτικά χαρακτηριστικά), χαρακτηρίζονται και από υψηλό βαθμό διαφοροποίησης ανάλογα με την περιοχή. Επίσης υπό κατάλληλες συνθήκες τα αρνητικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής παραγωγής (ορεινά ή ημιορεινά εδάφη, νησιωτικές περιοχές, μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, οικογενειακός χαρακτήρας, παραδοσιακός τρόπος καλλιέργειας, υψηλό κόστος παραγωγής, χαμηλή εγχώρια παραγωγή χημικών εισροών, κ.τ.λ.) θα μπορούσαν να μετατραπούν σε συγκριτικά πλεονεκτήματα, όχι μόνο έναντι των χωρών χαμηλού κόστους όσο κυρίως των μεγάλων Ευρωπαϊών ανταγωνιστών μας (Ιταλία, Ισπανία και σε κάποιο βαθμό Γαλλία). Απαιτείται βέβαια μεθοδική και οργανωμένη προσπάθεια τόσο σε εθνικό όσο και τοπικό επίπεδο ώστε η βιολογική γεωργία να αναπτυχθεί σε ορθολογικές βάσεις, να διασφαλιστεί η αυστηρή τήρηση των προδιαγραφών πιστοποίησης των προϊόντων και να αξιοποιηθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που υπάρχουν μέσω της χρήσης σύγχρονων τεχνικών μάρκετινγκ. Ο συνδυασμός βιολογικής παραγωγής-ονομασίας προέλευσης - γεωργίας εγγύτητας, μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό μίγμα προώθησης της Ελληνικής βιολογικής παραγωγής στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές. Βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η αλλαγή νοοτροπιών, η σημαντική προσπάθεια ευαισθητοποίησης - εκπαίδευσης των αγροτών, η δημιουργία σοβαρών υποδομών ελέγχου και πιστοποίησης, η βελτίωση της προβολής-προώθησης των προϊόντων και κυρίως η σημαντική αύξηση της εγχώριας παραγωγής σε συνδυασμό με τη δημιουργία ευέλικτων και αποτελεσματικών μηχανισμών μεταφοράς και διανομής στα δίκτυα του εξωτερικού.

Ουσιαστικό μέτρο πολιτικής μπορεί να αποτελέσει, ο καθορισμός μετά από σοβαρές μελέτες Ζωνών Προτεραιότητας βιολογικής παραγωγής (με άριστο περιβάλλον, υψηλή αναγνωρισιμότητα τοπικών προϊόντων, εγγύτητα κατανάλωσης) όπου θα πρέπει να δοθούν κίνητρα για μετατροπή ενιαίων εκτάσεων σε βιολογικές, ώστε να δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας και να αποφεύγεται η διασταυρούμενη μόλυνση από γειτονικές συμβατικές καλλιέργειες. Σε πρώτη φάση θα πρέπει να επιλεγούν προϊόντα που συνδυάζουν υψηλή ποιότητα και αυξημένη διεθνή αναγνωρισιμότητα περιοχής π.χ. βότανα Κρήτης και νησιών, ελιές και ελαιόλαδο Καλαμάτας, Μυτιλήνης Χαλκιδικής, Μάνης, Θάσου, κ.τ.λ., κτηνοτροφικά προϊόντα Κυκλάδων, Ολύμπου, Ταυγέτου, κ.τ.λ., κρασιά Σαντορίνης, Νεμέας, Λήμνου, προϊόντα μαστίχας Χίου, κρόκος Κοζάνης, προϊόντα τομάτας Σαντορίνης, μήλα Πηλίου και ορεινών περιοχών της Μακεδονίας καθώς και διάφορα άλλα φημισμένα προϊόντα ιδίως των νησιών. Με τη δημιουργία μιας κρίσιμης μάζας παραγωγής στις περιοχές αυτές θα γίνει εφικτή και συμφέρουσα η έγκαιρη μεταφορά στα αστικά κέντρα ή τις αγορές του εξωτερικού, η καθετοποίηση της παραγωγής με την ίδρυση οικοτεχνιών ή βιοτεχνιών τυποποίησης και επεξεργασίας, η δημιουργία συνεργιών μεταξύ γεωργίας και κτηνοτροφίας (βιολογικές ζωοτροφές, κοπριά, κ.τ.λ.), ο συνδυασμός με οικοτουριστικές δραστηριότητες και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει ο τουρισμός (βιολογικές γωνιές στα ξενοδοχεία υψηλής κατηγορίας και στα αεροδρόμια των τουριστικών περιοχών). Λόγω του σχετικά μικρού μεγέθους της παραγωγής ορισμένων νησιών και της υψηλής διαφοροποίησης της, απαιτείται επίσης και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του internet για απευθείας πωλήσεις σε μεμονωμένους καταναλωτές ή εστιατόρια του εξωτερικού, κάτι που δυστυχώς είναι σήμερα απαγορευτικό λόγω της ακολοθυούμενης τιμολογιακής πολιτικής στην αποστολή δεμάτων μικρού βάρους και σχετικά μικρής αξίας.

Το εγχείρημα δημιουργίας μιας εύρωστης βιολογικής γεωργίας δεν θα είναι εύκολο, αλλά υπό τις νέες συνθήκες που διαμορφώνουν, η Κ.Α.Π. και η παγκοσμιοποίηση, αποτελεί τη μοναδική επιλογή που θα επιτρέψει βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής γεωργίας και θα συμβάλει καθοριστικά στην βιωσιμότητα και τη δημογραφική στήριξη των προβληματικών ορεινών, ημιορεινών και νησιωτικών περιοχών της χώρας.

S.W.O.T. **ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ**

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (OPPORTUNITIES)	ΑΠΕΙΛΕΣ (THREATS)
Υψηλή παγκόσμια ζήτηση βιολογικών προϊόντων που δεν φαίνεται να επηρεάζεται από την οικονομική κρίση και υψηλά περιθώρια διεύρυνσης της αγοράς. Ευνοϊκές συνθήκες στις ώριμες Ευρωπαϊκές αγορές για αύξηση των εξαγωγών Ελληνικών βιολογικών προϊόντων.	Επιδείνωση της οικονομικής κρίσης με αρνητικές επιπτώσεις στη ζήτηση και τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων του κλάδου. Μείωση της κατά κεφαλήν κατανάλωσης και πιθανόν μεγαλύτερη στροφή σε συμβατικά λόγω μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος.
Θετική στάση των κέντρων λήψης αποφάσεων απέναντι στη βιολογική γεωργία. Ύπαρξη σοβαρών προϋποθέσεων για την εφαρμογή εθνικών ή υπερεθνικών πολιτικών στήριξης και ανάπτυξης του κλάδου.	Αύξηση του ανταγωνισμού μακροπρόθεσμα, από τρίτες χώρες χαμηλού κόστους που επιχειρούν να αναπτύξουν την βιολογική παραγωγή τους με στόχο την αύξηση των εξαγωγών τους.
Σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης της εγχώριας αγοράς λόγω πολύ χαμηλής διείσδυσης των βιολογικών στη συνολική κατανάλωση τροφίμων που είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη.	Πιθανότητες επιμόλυνσης βιολογικών καλλιεργειών στη χώρα μας, από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς των οποίων η καλλιέργεια επιτρέπεται στις γειτονικές χώρες.
Δυνατότητες αξιοποίησης της βιολογικής γεωργίας (σε περίοδο σοβαρής οικονομικής κρίσης και έλλειψης ρευστότητας όπως η σημερινή), για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ορθολογικότερη αξιοποίηση των περιορισμένων διαθέσιμων οικονομικών πόρων.	Αναποτελεσματικότητα κρατικού μηχανισμού, έλλειψη πολιτικής βούλησης για ανάπτυξη του κλάδου μέσω της αξιοποίησης των ισχυρών συγκριτικών πλεονεκτημάτων που υπάρχουν, δυσλειτουργίες των αρμόδιων υπηρεσιών και προβλήματα καταβολής επιδοτήσεων βιολογικής παραγωγής.
Ύπαρξη έντονου ενδιαφέροντος για επιχειρηματική δραστηριοποίηση στον κλάδο, όχι μόνο από αγρότες αλλά και από κατοίκους αστικών περιοχών ευαισθητοποιημένους σε θέματα περιβάλλοντος.	Ανεπάρκειες των μηχανισμών πιστοποίησης και εποπτείας και δυσκολίες συμμόρφωσης με τις απαιτούμενες προδιαγραφές ποιότητας, ασφάλειας, συσκευασίας, σήμανσης και ιχνηλασιμότητας.
ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (STRENGTHS)	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (WEAKNESSES)
Άριστες κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες, πολύ χαμηλή ρύπανση συγκριτικά με άλλες χώρες, υψηλή ποιότητα προϊόντων, θετικές συνθήκες παραγωγής, ευκολία και χαμηλό κόστος μετατροπής μεγάλων εκτάσεων ή εκτροφών σε βιολογικές, κ.τ.λ.	Ανεπαρκής ενημέρωση των καταναλωτών για τα οφέλη που προκύπτουν από την κατανάλωση βιολογικών, χαμηλές γνώσεις και δυνατότητες αναγνώρισης βιολογικών προϊόντων, χαρακτηριστικών, προέλευσης, κ.τ.λ.
Μεγάλη διεθνής αναγνωρισιμότητα προϊόντων και περιοχών. Παγκόσμια μοναδικότητα για ορισμένα προϊόντα (μαστίχα Χίου, κρόκος Κοζάνης, κ.τ.λ.).	Υψηλό κόστος παραγωγής βιολογικών προϊόντων σε σχέση με τα συμβατικά, υψηλή εξάρτηση από επιδοτήσεις, αδικαιολόγητα υψηλές τιμές λιανικής που περιορίζουν τη διεύρυνση της αγοράς.
Ύπαρξη στα μεγάλα αστικά κέντρα, μιας κρίσιμης μάζας συνειδητοποιημένων καταναλωτών, οι οποίοι παραμένουν σταθεροί στις προτιμήσεις τους για τα βιολογικά προϊόντα, χωρίς να επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την κρίση.	Απουσία ιδεολογικών και συναισθηματικών κινήτρων, έλλειψη τεχνογνωσίας για δύσκολες καλλιέργειες, ευκαιριακή δραστηριοποίηση πολλών παραγωγών, ανυπαρξία βιολογικού κινήματος.
Σημαντική θέση του αγροδιατροφικού τομέα στην οικονομία της χώρας και ύπαρξη σημαντικής παραγωγικής δυναμικότητας στη μεταποίηση που μπορεί να αξιοποιηθεί και για βιολογική παραγωγή. Ισχυρά Brand Names μεγάλων εταιριών στα συμβατικά τρόφιμα, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα για την επέκτασή τους και στα βιολογικά.	Χαμηλό εύρος της εγχώριας αγοράς, με μικρή και εποχιακή προσφορά προϊόντων Ελληνικής παραγωγής. Ανεπαρκής παρουσία βιολογικών προϊόντων στα σημεία λιανικής πώλησης ιδίως στην επαρχία και σε συνοικιακές περιοχές.
Τα αρνητικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής παραγωγής (ορεινά ή ημιορεινά εδάφη, νησιωτικές περιοχές, μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, οικογενειακός χαρακτήρας, παραδοσιακός τρόπος καλλιέργειας, υψηλό κόστος παραγωγής, χαμηλή εγχώρια παραγωγή χημικών εισροών, κ.τ.λ.) μπορούν να μετατραπούν σε συγκριτικά πλεονεκτήματα, που θα συμβάλουν καθοριστικά στην βιωσιμότητα και τη δημογραφική στήριξη προβληματικών περιοχών της χώρας.	Προβλήματα διασύνδεσης βιολογικής γεωργίας, μεταποίησης και εμπορίας βιολογικών προϊόντων. Έλλειψη εγχώριας παραγωγής των απαιτούμενων εισροών. Χαμηλό μέγεθος βιολογικής παραγωγής σε τοπικό επίπεδο που δεν επιτρέπει την καθετοποίηση ή τη μεταφορά των προϊόντων στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Βιβλιογραφία-πηγές

- AFFSA(Agence française de sécurité sanitaire des aliments): Evaluation nutritionnelle et sanitaire des aliments issus de l'agriculture biologique Juillet 2003
- Agence Bio: *Dynamique de développement de l'agriculture biologique en France*, 2010. *L'agriculture biologique dans le monde*, 2013. Baromètre de consommation et de perception des produits biologiques en France,2013.
- ALARM-CSE, Πράσινο Μάρκετινγκ: Στάσεις, Αντιλήψεις & Συμπεριφορά των Ελλήνων Καταναλωτών- Έρευνα 2011, 24-5-2012.
- Alternative Farming Systems Information Center National Agricultural Library U.S. Department of Agriculture: **Μελέτες**
- Athanasios Krystallis , Christos Fotopoulos & Yiorgos Zotos: Organic Consumers' Profile and Their Willingness to Pay (WTP) for Selected Organic Food Products in Greece, *Journal of International Consumer Marketing*, 19: 1, 81-106, 2006.
- ATTRA:Understanding Organic Pricing and Costs of Production, 2013
- Christos Fotopoulos, Athanasios Krystallis: "Purchasing motives and profile of the Greek organic consumer: a countrywide survey", *British Food Journal*, Vol. 104 Iss: 9, pp.730 – 765, 2002.
- Christos Fotopoulos, Athanasios Krystallis, Mitchell Ness: Wine produced by organic grapes in Greece: using means—end chains analysis to reveal organic buyers' purchasing motives in comparison to the non-buyers . *Food Quality and Preference*, Volume 14, Issue 7, October 2003, Pages 549-566
- Cogedis: *Agriculture biologique, filière et résultats - dossier 2010-2011*
- COMOP Rapport n°14: *Agriculture et alimentation biologiques*, 2008
- ECOZEPT et Organics Cluster in Rhone Alpes:Tendances sur les marchés bio européens, 2011
- EUROSTAT: **Στατιστικά στοιχεία**.
- FAO: Sustainability and Organic Livestock modeling (SOL-m), **Στοιχεία 2013**, La situation mondiale de l'alimentation et de l'agriculture 2012: investir dans l'agriculture pour un avenir meilleur.
- FiBL-IFOAM: *Organic Agriculture Worldwide Current Statistics*, 2012. Fi BL & IFOAM survey 2013
- Florence I. Santos and Cesar L. Escalante: *Farm Labor Management Decisions of Organic and Conventional Farms: A Survey of Southeastern Farm Businesses*. Department of Agricultural and Applied Economics, Univ. Georgia Outreach Bulletin AGECON-10-001, 2011
- INRA(Institut National de la Recherche Agronomique), Écophyto R&D: **Διάφορες μελέτες και στοιχεία**.
- ISIS Report 06/09/07: *Scientists Find Organic Agriculture Can Feed the World & More*
- KEN Research: *Global Organic Food and Beverages Industry Outlook to 2016 –Rising Health Awareness Anticipated to Escalate Demand*, January 2013
- Min. de l' Agriculture-CGAAER France: *La Gestion des Risques en Agriculture Biologique*, 2008
- Niggli, U. and Leifert, C.: *Improving the quality and safety of organic and low input foods and maximizing the benefits to consumers and producers*,
- Nii O. Tackie: *Economics of Organic Farming and Related Issues*. Tuskegee University, 2011.
- Noémi Nemes: *Comparative analysis of organic and non-organic farming systems: a critical assessment of farm profitability*, FAO, Rome, June 2009.
- QLIF(Integrated Research Project Advancing organic and low-input food): "Improving quality and safety and reduction of costs in the European organic and low input supply chains" , 2011.
- Tsakiridou, E., Boutsouki, C., Zotos, Y., Mattas, K.: *Attitudes and behaviour towards organic products: An exploratory study*. *International Journal of Retail and Distribution Management*, 36 (2), pp. 158-175, 2008.
- UNEP-UNCTAD: *Best Practices for Organic Policy*, 2008.
- Université de Strasbourg: *Actes du colloque Transversalités de l'agriculture biologique*, 23&24 juin 2011.
- USDA-National Organic Program: **Μελέτες, άρθρα, στατιστικά**. *Organic Products Market Reports 2013*.
- Verena Seufert, Navin Ramankutty & Jonathan A. Foley: *Comparing the yields of organic and conventional agriculture*,. *Nature* Vol. 485,P.229–232, 10 May 2012
- VETAB: *Guide des pratiques de l'agriculture biologique en grandes cultures*, 2006.
- Δίκτυο Βιολογικών Προϊόντων**: Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στον κλάδο της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας και ανάπτυξη παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις του κλάδου, 2008.
- ΕΛΣΤΑΤ**: Στατιστικά στοιχεία
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή**: Νομοθεσία, Εκθέσεις.Rapport sur l'application du règlement (CE) n° 834/2007 du Conseil relatif à la production biologique et à l'étiquetage des produits biologiques, 2012. DG for Agriculture and Rural Development: *An analysis of the EU organic sector*, 2010.*Prospects for Agricultural Markets and Income in the EU 2012-2020*, 2012.
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και τροφίμων**: Στατιστικά στοιχεία, Μελέτες, Νομοθεσία.
- Διάφορα άρθρα εφημερίδων η περιοδικών**.

Disclaimer: Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα συνιστά διαφημιστική ανακοίνωση ενημερωτικού περιεχομένου και δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση επενδυτική συμβουλή ούτε υποκίνηση ή προσφορά για συμμετοχή σε οποιαδήποτε συναλλαγή. Καμία πληροφορία που εμπεριέχεται σε αυτό, δεν θα πρέπει να εκληφθεί, σε καμία περίπτωση, ως κατάλληλη επένδυση για τον παραλήπτη, ούτε μέσο επίτευξης των συγκεκριμένων επενδυτικών στόχων ή κάλυψης οποιωνδήποτε άλλων αναγκών του παραλήπτη, ούτε υποκατάστατο τυχόν συμβατικών κειμένων που αφορούν τις περιγραφόμενες σε αυτό συναλλαγές. Για τους λόγους αυτούς, κάθε επενδυτής θα πρέπει να προβεί στη δική του αξιολόγηση οποιασδήποτε πληροφορίας παρέχεται στην παρούσα επικοινωνία και δεν θα πρέπει να βασίζεται σε οποιαδήποτε τέτοια πληροφορία ως εάν αυτή αποτελούσε επενδυτική συμβουλή. Το παρόν δε συνιστά, επίσης, έρευνα στον τομέα των επενδύσεων και, συνεπώς, δεν καταρτίστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων. Οι πληροφορίες που εκτίθενται στο παρόν βασίζονται σε πηγές που διατίθενται στο κοινό και που θεωρούνται αξιόπιστες. Η Τράπεζα δεν φέρει καμία ευθύνη ως προς την ακρίβεια ή πληρότητα των πληροφοριών αυτών. Οι απόψεις και εκτιμήσεις που εκτίθενται στο παρόν αφορούν την τάση της εγχώριας και των διεθνών χρηματοοικονομικών αγορών κατά την αναγραφόμενη ημερομηνία και υπόκεινται σε αλλαγές χωρίς ειδοποίηση. Η Τράπεζα ενδέχεται, ωστόσο, να συμπεριλαμβάνει στο παρόν έρευνες στον τομέα των επενδύσεων, οι οποίες έχουν εκπονηθεί από τρίτα πρόσωπα που δεν ανήκουν στον όμιλο της. Η Τράπεζα δεν τροποποιεί τις ως άνω έρευνες, αλλά τις παραθέτει αυτούσιες, και, συνεπώς, δεν αναλαμβάνει οποιαδήποτε ευθύνη για το περιεχόμενο αυτών. Ο όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς είναι ένας οργανισμός με σημαντική ελληνική, αλλά και αυξανόμενη διεθνή παρουσία, και μεγάλο εύρος παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο των επενδυτικών υπηρεσιών που παρέχει η Τράπεζα ή/και άλλες εταιρείες του ομίλου της ενδέχεται να ανακλύψουν περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων σε σχέση με τις παρεχόμενες στο παρόν πληροφορίες. Σχετικά επισημαίνεται ότι η Τράπεζα και οι εταιρείες του ομίλου της μεταξύ άλλων: α) Δεν υπόκειται σε καμία απαγόρευση όσον αφορά τη διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό ή στο πλαίσιο διαχείρισης χαρτοφυλακίου πριν από τη δημοσιοποίηση του παρόντος φυλλαδίου, ή την απόκτηση μετοχών πριν από δημόσια έγγραφη. β) Ενδέχεται να παρέχει έναντι αμοιβής σε κάποιον από τους εκδότες, για τους οποίους παρέχονται με το παρόν πληροφορίες, υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής. γ) Ενδέχεται να συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο εκδοτών ή να έλκει άλλα χρηματοοικονομικά συμφέροντα από αυτούς. δ) Ενδέχεται να παρέχει υπηρεσίες ειδικού διαπραγματευτή ή αναδόχου σε κάποιους από τους αναφερόμενους στο παρόν εκδότες. ε) Η Τράπεζα Πειραιώς ενδεχομένως να έχει εκδώσει σημειώματα διαφορετικά ή μη συμβατά με τις πληροφορίες που εκτίθενται στο παρόν σημείωμα. Ρητά επισημαίνεται ότι: α) τα αριθμητικά στοιχεία αναφέρονται στο παρελθόν και ότι οι προηγούμενες επιδόσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. β) τα αριθμητικά στοιχεία αφορούν προσομοίωση προηγούμενων επιδόσεων και ότι οι προηγούμενες αυτές επιδόσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. γ) οι προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές επιδόσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. δ) η φορολογική μεταχείριση των αναφερόμενων στο παρόν πληροφοριών και συναλλαγών εξαρτάται και από τα ατομικά δεδομένα εκάστου επενδυτή και ενδέχεται να μεταβληθεί στο μέλλον. Ως εκ τούτου ο παραλήπτης οφείλει να αναζητήσει ανεξάρτητες συμβουλές ως προς τη φορολογική νομοθεσία που τον διέπει. ε) Η Τράπεζα Πειραιώς δεν υποχρεούται να ενημερώνει ή να κρατά επίκαιρες τις πληροφορίες που εμπεριέχονται στο παρόν.